

M L A D I N S K I   R A Z I S K O V A L N I
S O C I A L N O G E O G R A F S K I   T A B O R
" P O M U R J E 2 1 "

Dobrovnik - Dobronak, 26. junij - 6. julij 1993

mentorja: Drago Kladnik, mag. Jernej Zupančič

vodja: mag. Jernej Zupančič

e l a b o r a t

Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani,

Trg francoske revolucije 7, 61000 Ljubljana
tel. 061/ 213-459

UDELEŽENCI MLADINSKEGA RAZISKOVALNEGA SOCIALNOGEOGRAFSKEGA
TABORA "POMURJE 21", DOBROVNIK - DOBRONAK, 26. 6. - 6. 7. 1993

1. TINA RAČKI, Gorkičeva 16, 61111 Ljubljana, tel. (061) 262-895, roj. 13.04.1976, Srednja trgovska šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
2. META SOPČIČ, Polje, c. X/4, 61260 Ljubljana - Polje, tel. (061) 486-217, roj. 23.10.1976, Srednja trgovska šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
3. MATEJA KRANJEC, Celovška 189, 61117 Ljubljana - Dravljje, roj. 12.09.1977, Srednja trgovska šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
4. RENATA CIGLAR, Iga Grudna 5, 61000 Ljubljana, tel. (061) 264-666, roj. 22.07.1975, Srednja trgovska šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
5. SASA ROPAC, Prešernova 17, 64240 Radovljica, roj. 26.10.1976, Srednja trgovska šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
6. JANJA OMAHEN, Cesta Dolenjskega odreda 20, 61294 Višnja gora, tel. (061) 784-107, roj. 22.02.1977, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
7. NATASA DULC, Cankarjeve brigade 39, 68210 Trebnje, tel. (068) 44-626, roj. 07.03.1977, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
8. PETRA RUS, Zgornja Draga 9a, 61294 Višnja gora, tel. (061) 783-270, roj. 12.03.1977, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
9. SASA NOSAN, Podsmreka 1, 61294 Višnja gora, tel. (061) 784-069, roj. 21.12.1977, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
10. MOJCA JANČAR, Luče 2a, 61290 Grosuplje, tel. (061) 772-568, roj. 02.07.1975, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
11. HELENA STIBERNIK, Velika Loka 47, 61290 Grosuplje, tel. (061) 771-387, roj. 16.02.1977, Srednja šola J. Jurčič, Ivančna gorica
12. ANDREJ CELESTINA, Brodarjev trg 7, 61000 Ljubljana, tel. (061) 448-218, Trgovska srednja šola, Poljanska 28 a, Ljubljana
13. SIMONA BASA, Dobrovnik 297b, 69223 Dobrovnik, roj. 15.10.1975, Dvojezična srednja šola Lendava, Partizanska 82, Lendava
14. LAURA CUK, Dobrovnik 26, 69223 Dobrovnik, tel. (069) 79-091, roj. 04.12.1975, Dvojezična srednja šola Lendava, Partizanska 82, Lendava
15. SIDONIJA FERČAK, Kranjčeva 19, 69220 Lendava, tel. (069) 75-701, roj. 08.03.1975, Dvojezična srednja šola Lendava, Partizanska 82, Lendava
16. JOŽICA GONC, Petišovska ul. 25, Petišovci, 69220 Lendava, roj. 25.04.1976, Dvojezična srednja šola Lendava, Partizanska 82, Lendava
17. ANDREA SARJAS, Glavna 261, 69223 Dobrovnik, tel. (069) 78-073, roj. 30.01.1975, Dvojezična srednja šola Lendava, Partizanska 82, Lendava
18. KRIVOGRAD MAJDA, Šmihel pri Pliberku 60 / St. Michael ob Bleiburg 60, 9143 Šmihel / St. Michael o. Bleiburg, tel. (9943) 04235/2537, roj. 28.08.1975, Zvezna gimnazija

in zvezna realna gimnazija za Slovence v Celovcu, Avstrija

19. VLADIMIR PREBILIČ, Omerzova 38, 61330 Kočevje, tel.(061) 851-739, roj. 21.05.1974, Gimnazija Kočevje, Kočevje
20. KATJA KUK, Nabrežje 26, 61330 Kočevje, tel.(061) 854-483, roj. 08.07.1975, Gimnazija Kočevje, Kočevje
21. IRINA KERT, St.Michael ob Bleiburg/Smihel pri Pliberku 73, 9143 St.Michael / Smihel, Avstrija, tel.(9943)-04235/2978, roj. 09.04.1976, Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Avstrija

PREDGOVOR

Mladinski raziskovalni socialnogeografski tabori v Prekmurju imajo že več kot dvajsetletno tradicijo. V tem obdobju so bila proučena skoraj vsa večja naselja na narodnostno mešanem in obmejnem območju. Tematika je navadno obsegala tri dele: v prvem smo obravnavali starostno, spolno, izobrazbeno, poklicno strukturo, selitve in osnovne socialne pokazatelje. Drugi del je bil namenjen prikazu narodnostnih razmer, še posebej raba in znanje jezika, prisotnost dvojezičnosti, informiranost in druga za madžarsko manjšino pomembna vprašanja. Tretji del je bil navadno posvečen problematiki kmetijstva in gospodarskega razvoja.

Letošnji tabor v Dobrovniku je bil razdeljen na dve raziskovalni skupini: prva je proučevala demografsko, socialno in narodnostno strukturo Dobrovnika, druga pa je analizirala demografske in socialne razmere, vprašanje kmetijstva in ohranjenost stavbnega fonda v vasi Bukovnica na Gorickem. Postopoma vključujemo v raziskovalno delo nove vsebine in metode; letos smo v Dobrovniku primerjali odnos med materinim jezikom, pogovornim jezikom v družini in narodno opredelitvijo in s tem posredno opazovali proces asimilacije. Dela na tem področju je še veliko in raziskovalni tabori bodo v prihodnje lahko prinesli še bolj zanimive rezultate.

Zal bodo v elaboratu letošnjega tabora izostali kratki povzetki v madžarskem jeziku. Ob zaključku tabora so se očitno izgubili in jih kasneje zaradi tehničnih težav nismo mogli uvrstiti v vsebino elaborata, ki je pred vami. Vsem bralcem madžarskega jezika in narodnosti se oba urednika iskreno opravičujeva.

Drago Kladnik

mag. Jernej Zupančič

I. STAROSTNA, SPOLNA, POKLICNA IN JEZIKOVNA SESTAVA GOSPODINJSTEV V DOBROVNIKU

Cuk Laura, Dobrovnik

Stibernik Helena, Velika Loka, Grosuplje

Jančar Mojca, Luče, Grosuplje

Naselje Dobrovnik leži na murski ravnini v vzhodnem delu Prekmurja. Le nekaj km vzhodneje poteka slovensko - madžarska državna meja, zasnovana po Trianonski pogodbi leta 1919 po razpadu Avstro-Ogrske. Dobrovnik je večje naselje; leta 1991 je v njem prebivalo 1124 prebivalcev. Nekdaj je imelo tržne pravice in je bilo znano po svoji usnjarski in čevljarski obrti. Naselje leži na narodnostno mešanem območju občine Lendava in ima zato pestro narodnostno in jezikovno sestavo prebivalstva. Tu je osemletna dvojezična šola, ki jo obiskujejo učenci iz Dobrovnika in okoliških krajev.

Na taboru smo z anketo zajeli vzorec 100 gospodinjstev s 383 prebivalci. Ta 34 % vzorec sicer ni velik, vendar nam s kritično analizo zadošča za realno presojo narodnostnih, demografskih in socialnih razmer.

Starostna piramida anketiranega prebivalstva kaže tipične poteze prehoda od zrelega k staremu demografskemu režimu. Mlado prebivalstvo med 10 in 20 leti je sicer še številčno najmočnejša kategorija, zato pa je mlajših od 10 let polovica manj. Piramida se proti vrhu zožuje, toda pri starostnih kategorijah nad 60 let spet razširi. V tem se kažejo negativne posledice druge svetovne vojne in močnega izseljevanja določenih generacij. Število moških in žensk se pri mlajši populaciji ne razlikuje pomembno, edino pri starejših od 60 let je žensk še enkrat več.

Selitvena dinamika: priseljevanje

Od leta 1935 se je v Dobrovnik priselilo 78 oseb (20 % anketiranih). Med priseljenci so bile do leta 1955 izključno ženske. To ne pomeni zgolj dejanskega priseljevanja žensk, temveč je treba upoštevati tudi krajšo življenjsko dobo moških. S anketo smo lahko zajeli le še danes živeče priseljene osebe. Ženske so sicer prevladovale tudi med priseljenimi v obdobju 1955 - 1980. Po letu 1980 je med priseljenimi številčno razmerje med spoloma uravnoteženo. Priseljevali so se pretežno mladi ljudje (20 - 30 let), največ zaradi poroke. Število priseljenih se je v zadnjem desetletju izrazito povečalo.

Selitvena dinamika: odseljevanje

Naseje ima pozitivno selitveno bilanco, saj število priseljenih znatno presega število odseljenih. Slednjih je bilo 42 ali 11 % od vseh anketiranih. Ženske so prevladovale tudi med odseljenimi pred letom 1975, kasneje je številčno razmerje med spoloma približno enako. Največ je bilo odseljenih v letih 1971-1975.

Med odseljenci so sicer prevladovali tisti s samo osnovnošolsko izobrazbo, a precej je bilo tudi tistih s končano poklicno in srednjo šolo in celo nekaj z univerzitetno izobrazbo. Zenske so imele pri odselitvi v povprečju nekoliko nižjo izobrazbeno raven. Odseljevali so se predvsem mladi med 20 in 25 letom starosti. V skupini do 20 let prevladujejo ženske, v skupini od 21 do 25 let pa moški.

Med izseljenimi jih izhaja največ in madžarskih družin, kar pa ne preseneča, saj predstavljajo Madžari večinsko skupino v naselju. Glede starosti odseljenih med Slovenci in Madžari skoraj ni razlik. Opaznejše razlike se pojavijo pri deležu odseljenih v starosti pod 20 let: pri madžarsko govorečih družinah znaša 27 %, pri slovenskih 33 % in pri mešanih 50 %.

Znatne razlike se pokažejo pri primerjavi izobrazbe odseljenih. Iz slovensko govorečih družin se je izselilo v povprečju največ oseb s končano višjo ali visoko šolo. Pri mešanih je znašal delež teh le 17 % in pri madžarskih še manj - 13 %. Nasprotno pa so imeli odseljeni iz jezikovno mešanih gospodinjstev v povprečju le končano osemletko ali manj (50 %), iz madžarskih pa 25 % z osnovno in 25 % s poklicno šolo.

Tabela 1

Starostna in spolna sestava anketiranih prebivalcev Dobrovnika

starostna skupina	moški	ženske	skupaj
0 - 9	22	19	41
10 - 19	34	33	67
20 - 29	31	32	63
30 - 39	28	30	58
40 - 49	25	27	52
50 - 59	17	17	34
60 - 69	8	28	36
70 - 79	9	13	22
80 - 89	3	6	9
90 in več	-	1	1
skupaj	177	206	383

Tabela 2

Priseljeni v Dobrovnik po spolu in letu priselitve

leto priselitve	moški	ženske	skupaj
1935 - 40	-	2	2
1941 - 44	-	1	1
1945 - 48	-	2	2
1949 - 51	-	1	1
1952 - 55	-	1	1
1956 - 60	2	1	3
1961 - 64	-	1	1
1965 - 79	1	3	4
1970 - 73	2	2	4
1974 - 77	2	5	7
1978 - 81	1	3	4
1982 - 85	3	2	5
1986 - 89	8	4	12
1990 - 93	4	7	11
skupaj	23	34	78

Tabela 3

Odseljeni po spolu in letu odselitve

leto odselitve	moški	ženske	skupaj
pred 1970	2	3	5
1971 - 75	3	8	11
1976 - 80	1	2	3
1981 - 85	4	3	7
1986 - 90	1	-	1
po 1991	2	3	5
neznano	10	-	10
skupaj	23	19	42

Tabela 4

Odseljeni po izobrazbi in spolu

izobrazba	moški	ženske	skupaj
manj kot OS	1	-	1
osnovna šola	6	8	14
poklicna š.	4	3	7
srednja š.	8	5	13
višja, visoka	4	3	7
skupaj	23	19	42

Tabela 5

Odseljeni po starosti in spolu

starost	moški	ženske	skupaj
do 20 let	3	10	13
21 - 25	7	6	13
26 - 30	2	2	4
nad 30 let	1	1	2
neznano	10	-	10
skupaj	23	19	42

Tabela 6

Odseljeni glede na starost in pogovorni jezik v družini

starost	pogovorni jezik v družini, iz katere izhajajo						
	madžarski		slovenski		madž. in slov.		skupaj št.
	št.	%	št.	%	št.	%	
do 20 let	8	27 %	2	33 %	3	50 %	13
21 - 30	13	43 %	3	50 %	1	17 %	17
31 - 50	1	3 %	1	17 %	-	-	2
neznano	8	27 %	-	-	2	33 %	10
skupaj	30	100 %	6	100 %	6	100 %	42

Tabela 7

Odseljeni po izobrazbi in pogovornem jeziku v družini

izobrazba	pogovorni jezik v družini, iz katere izhajajo						
	madžarski		slovenski		madž. in slov.		skupaj št.
	št.	%	št.	%	št.	%	
OŠ in manj	8	27 %	1	17 %	3	50 %	12
poklicna š.	7	23 %	1	17 %	-	-	8
srednja š.	8	27 %	-	-	2	33 %	10
višja, visoka	4	13 %	3	50 %	1	17 %	8
neznano	3	10 %	1	17 %	-	-	4
skupaj	30	100 %	6	100 %	6	100 %	42

II. SOCIALNE IN GOSPODARSKE RAZMERE V DOBROVNITKU

Kuk Katja, Kočevje
Nosan Saša, Višnja gora
Rus Petra, Zgornja Draga, Višnja gora

Pregledu osnovnih podatkov o demografskih razmerah sledi analiza izobrazbene in socialnoekonomske strukture anketiranega prebivalstva. Pri primerjavi smo uporabili ustrezne tipologije (prikazane v dodatku).

V starostni strukturi gospodinjestev prevladujejo mlada gospodinjstva; teh je skoraj polovica. Sledijo jo generacijska (približno četrtina). Le malo manjši je delež ostarelih in starajočih se gospodinjestev. Prikazano razmerje samo na drugačen način opredeljuje stanje, ki smo ga opredelili s starostno piramido, namreč prehod od zrelega k staremu demografskemu režimu.

V mladih družinah prevladujejo osebe s končano poklicno in štiriletno srednjo šolo, pri generacijskih so enakomerno zastopani tisti z osnovnošolsko, poklicno in srednješolsko izobrazbo, pri ostarelih in starajočih se odločno prevladujejo tisti s samo osnovnošolsko izobrazbo. Zrela gospodinjstva imajo poleg najmočnejše skupine oseb s končano osnovno šolo še opazen delež višje in visoko izobraženih. Vendar je zrelih gospodinjestev v celoti malo.

Opazne razlike smo dobili tudi pri primerjavi starostne in jezikovne strukture. Pri slovensko govorečih prevladujejo mlada gospodinjstva (55 %), okrog petine je zrelih in starajočih se. Madžarsko govoreče družine imajo med vsemi jezikovnimi skupinami najmanjši delež mladih (42 %), čeprav ta v tej skupini prevladuje. Delež generacijskih gospodinjestev znaša okrog dobre petine, ostarelih in starajočih se pa skupaj skoraj tretjino. Madžarsko prebivalstvo je torej v povprečju bolj ostarelo kot mešano in slovensko. Pri jezikovno mešanih družinah je sicer največ mladih (45 %), razmeroma tesno pa jim sledijo generacijska gospodinjstva (35 %). Ostalih je malo.

Pri socialnoekonomski strukturi smo ločili kmečka, mešana delavsko-kmečka in nekmečka gospodinjstva in kot posebno kategorijo še družine, kjer so vsi odrasli upokojenci. Razumljivo, da najdemo pri tej skupini skoraj izključno ostarela gospodinjstva.

Pri kmečkih gospodinjestvih so najbolj zastopane ostarele družine (slaba polovica), skoraj tretjina pa je mladih; slednje je razveseljivo. Pri skupini mešanih delavsko-kmečkih je največ generacijskih (ta se pojavljajo skoraj izključno v tej skupini) - 57 %, sledijo mlada (20 %) in starajoča se gospodinjstva (15 %). Opozoriti je treba, da je v tej skupini mlajša generacija večinoma nekmečka, starejša pa kmečka. Pri nekmečkih gospodinjestvih prevladujejo mlada (dve tretjini), ki jim sledijo generacijska (16 %) in dalje še zrela in starajoča se gospodinjstva. Ta skupina je številčno najbolj zastopana, kar jasno dokazuje izvršeno socialno preobrazbo.

Zelo zanimive rezultate je dala primerjava izobrazbene in jezikovne strukture gospodinjstev. Tako kažejo madžarsko govoreči precej slabšo izobrazbeno strukturo kot mešana in slovenska gospodinjstva. Pri madžarskih delež z osnovnošolsko izobrazbo presega 50 %, pri slovenskih znaša 37 in pri mešanih 38 %. Delež družin s prevladujočo poklicno izobrazbo je pri vseh treh skupinah bolj izenačen in se giblje med 20 in 30 %. Jezikovno mešana gospodinjstva imajo dobro tretjino tistih s štiriletno srednjo šolo, pri ostalih dveh pa znaša okrog 18 %. Število družin s prevladujočo višjo in visoko izobrazbo je pri vseh skupinah enako (po 2 družini), delež pa je najvišji pri slovensko govorečih (18 %). Te razlike je mogoče v marsičem pojasniti s starostno sestavo ob predpostavki, da imajo starejši praviloma nižjo izobrazbo kot mlado prebivalstvo.

Podobne rezultate dobimo tudi pri primerjavi jezikovne in socialnoekonomske strukture. Najbolj pestro sestavo imajo madžarska gospodinjstva. Edino pri njih so dobro zastopana tudi kmečka gospodinjstva. Pri mešanih in slovenskih odločno prevladujejo nekmečka (okrog dve tretjini). Delež mešanih delavsko-kmečkih gospodinjstev je pri vseh treh jezikovnih skupinah priložno enak. Madžari imajo opaznejši delež upokojskih družin (14 %), kar je zaradi večjega števila ostarelih tudi razumljivo.

V analizo socialnoekonomskih razmer smo zajeli tudi velikost zemljiške posesti. Znano je, da je le-ta v Prekmurju zelo razdrobljena in da so kmetijski obrati zlasti v ravnini dokaj majhni. To je potrdila tudi analiza posestnih razmer v Dobrovniku. Ob tem ne smemo prezreti, da je bil v preteklosti Dobrovnik tržno naselje z razvito usnjarsko oziroma čevljarsko obrtjo in veliko ljudi ni živelo neposredno od zemlje, niti je ni imelo v lasti. Dve tretjini anketiranih je imela manj kot 1 ha zemlje (torej le nekoliko večji vrt) in le 7 lastnikov je imelo nad 5 ha površin. Slednji se vsi uvrščajo v tip delavsko-kmečkih gospodinjstev. Nekoliko preseneča dejstvo, da je med čistimi kmečkimi gospodinjstvi polovica takih z majhno posestjo (1 ha ali še manj). Pri tipu delavsko-kmečkih družin so zastopane vse velikostne skupine zemljiške posesti, vendar jih ima nad polovica posest, večjo od 2.5 ha. To so tudi dejanski nosilci kmetijske proizvodnje na podeželju, saj jim dohodek, pridobljen izven kmetijstva, omogoča sprotno nabavo orodja, opreme in drugega reprodukcijskega materiala. Nekaj zemlje imajo tudi nekmečka gospodinjstva in upokojsenci. Oboji si na večjih vrtovih ter posameznih njivskih parcelah pridelujejo nekatera osnovna živila, obenem pa jim obdelovanje zemlje pomeni tudi priložnostno dejavnost.

OPREMLJENOST STANOVANJ, VRSTE DOHODKOV IN VRSTE POTROŠNJE

Eno od osnovnih meril življenjskega standarda, ki hkrati dobro odraža socialne razmere, je tudi starost in opremljenost stanovanj. Dobrovnik je staro naselje, kjer so hiše razmeščene vzdolž vaških ulic. Posebno značilna je razvrstitev ulic v krog - tip tim. obrambnih vasi. Na teh ulicah so se ohranile starejše

hiše. Analiza stavbnega fonda je pokazala, da je staro jedro še dokaj dobro ohranjeno. Med anketiranimi gospodinjstvi jih je 12 % živel v hišah, zgrajenih pred letom 1945, nadaljnjih 27 % pa je bilo zgrajenih v obdobju 1945 - 1960; od teh so nekatere pozneje obnovili. V naslednjih desetletjih so zgradili večino, tj. okrog 60 % stanovanj. Opaziti je rahlo nazadovanje gradbene dejavnosti, saj je bilo vsako naslednje desetletje zgrajenih 2 % manj hiš oziroma stanovanj.

Slovensko govoreči bivajo pretežno v novejših hišah; okrog 55 % jih je bilo zgrajenih po letu 1970. Pri jezikovno mešanih družinah znaša ta delež 49 %, pri madžarskih pa le 31 %. V celem so Madžari tista skupina, ki zaseda največji delež starih stanovanj. To je mogoče po eni strani pojasniti s starostno strukturo stanovalcev (stari ljudje se praviloma manj lotevajo novogradenj in večjih adaptacij), po drugi strani pa z avtohtonostjo predvsem madžarskega prebivalstva.

Stanovanja so solidno opremljena z različno gospodinjsko opremo, tehničnimi predmeti in infrastrukturo. Vsa imajo vodovod, električno, večina tudi kopalnice in sodobne sanitarije, hladilnike, pralne stroje, televizorje itn. Preseneča edino razmeroma nizko število avtomobilov in telefonov (okrog dve tretjini).

Najbolje so opremljena mešana madžarsko-slovenska gospodinjstva, ki opazno presegajo ostali dve skupini. To nekoliko preseneča, saj imajo največ novejših stanovanj slovenske družine. Morda gre pri slednjih predvsem za mlade družine, ki si še niso uspele pridobiti vse potrebne stanovanjske oziroma gospodinjske opreme.

Pomemben vidik socialnega položaja so tudi dohodki na eni ter oblike in vrste potrošnje na drugi strani. Poglejmo najprej dejavnostno strukturo, ki služi za izhodišče nadaljnjih analiz.

Od vseh zaposlenih jih še danes največ (18 %) dela v kmetijstvu. Nato sledijo poklici, ki spadajo v tim. terciarni sektor dejavnosti (skupaj 15 %), nato delavci v proizvodnji (10 %). Delež nezaposlenih je nekako v slovenskem povprečju. Opazen je tudi delež upokojujencev (slednji bi bil verjetno višji, če bi se ti ne skrivali v okviru kmečkega prebivalstva).

Največ zaposlenih dela v Dobrovniku (kot kmetje in kot zaposleni v manjših obratih). Od drugih zaposlitvenih krajev je najpomembnejša Lendava, kjer delajo predvsem moški (70 %) in Murska Sobota, od bližnjih pa je treba omeniti Turnišče. Kraji zaposlitve so blizu, večinoma do pol ure vožnje v eno smer.

Najpomembnejši vir dohodkov so plače zaposlenih v industrijskih obratih, trgovskih podjetjih, v šolah, lokalih, v prometu in drugih dejavnostih v Dobrovniku in okolici. Zelo pomemben vir denarnih prihodkov prinašajo pokojnine, saj jih prejemajo v dobri polovici družin. Različna nadomestila, stipendije in drugi dodatki so manj pomembni, honorarna dela pa komaj opazna. Pomembne dohodke prinaša tudi delo na kmetiji, bodisi stalno ali občasno (petina gospodinjstev). Upoštevati moramo tudi tiste dohodke, ki jih je numerično težko prikazati. Gre za doma pridelano zelenjavo in druge vrste prehrabnih pridelkov. Te vrste dohodkov ima 57 % družin.

Jezikovno - narodnostne skupine se glede vrste dohodkov razlikujejo med seboj. Osnova teh razlik je v največji meri starostna sestava slovenskih, mešanih in madžarskih družin. Pri stalni zaposlitvi imajo največji delež slovenska (okrog 90 %) in nekaj manj madžarska gospodinjstva (61 %). Pokojnino prejema nad 50 % mešanih in madžarskih gospodinjstev in le dobra tretjina slovenskih. Pri nadomestilih prednjačijo Slovenci. Glede stalnih dohodkov od kmetijstva med jezikovnimi skupinami ni večjih razlik, pri občasnih virih dohodkov od kmetijske dejavnosti pa je pri Madžarih delež za polovico manjši kot pri ostalih dveh skupinah. Največ zelenjave, sadja in drugih živil si pridelajo doma v jezikovno mešanih gospodinjstvih, čeprav je ta oblika dohodkov pomembna pri vseh treh skupinah.

Enako pomemben vidik obravnave socialnega položaja prebivalstva so tudi vrste oziroma oblike potrošnje. Te neposredno kažejo kupno moč na eni in gospodarsko usmerjenost na drugi strani. Nekateri anketiranci na ta vprašanja niso dali odgovorov.

Za osnovne življenjske stroške trošijo denarna sredstva vsi, tudi tisti, ki tako niso odgovorili. Razmeroma pomembna oblika potrošnje so tudi vlaganja v opremljanje in obnovo stanovanj. Madžarska gospodinjstva vlagajo manj v stanovanja kot mešana in slovenska. Vlaganje v kmetijstvo in vrtnarstvo je domena okrog petine anketiranih, še najmanj slovenskih. Le 7 % jih je navedlo, da vlagajo v obrt ali v podjetništvo - vendar ta delež za podeželje sploh ni tako nizek. Mnogi trošijo denar za časopise, revije in knjige (okrog 75 %), največ v mešanih družinah. Slednji trošijo precej tudi za obisk kulturnih in zabavnih prireditev (59 %), torej 20 % več kot ostali dve jezikovni skupini. Enako velja za izobraževanje, čeprav je delež udeleženi pri tem bistveno nižji. To sicer preseneča glede na dejstvo, da med Slovenci prevladujejo mlajše družine z otroki. Podobno sliko kaže tudi namenjanje denarja za šport, rekreacijo in prostočasne dejavnosti, vključno z letnim dopustom. Pri tem je treba upoštevati starost stanovanj oziroma hiš; mlade družine so pogosto v fazi opremljanja stanovanja, nakupov avtomobila in drugih osnovnih sredstev standarda, zato posvečajo prostočasnim dejavnostim manj časa in denarja svoji mladosti navkljub. Drugače je pri mešanih družinah, kjer prevladuje generacijski tip gospodinjstev. Te imajo stanovanjski problem vsaj za silo rešen, rekreaciji in prostočasnim dejavnostim pa se posvečata predvsem mlajša in srednja generacija.

Tabela 8

Primerjava izobrazbene in starostne strukture gospodinjstev

starostna struktura	izobrazbena struktura (dokončana šola)								
	OS		poklicna		srednja		višja, visoka		skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	
mlado	12	27%	15	60%	14	59%	3	50%	44
generacijsko	8	18%	8	30%	8	33%	-	-	24
zrelo	6	13%	-	-	1	4%	2	33%	9
starajoče se	8	18%	2	10%	1	4%	1	17%	12
ostarelo	11	24%	-	-	-	-	-	-	11
skupaj	45	100%	25	100%	24	100%	6	100%	100

Tabela 9

Primerjava starostne in jezikovne strukture gospodinjstev

starostna struktura	jezikovna struktura anketiranih gospodinjstev						
	slovenski		madžarski		slov. in madž.		skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	
mlado	6	55%	25	42%	13	45%	44
generacijsko	1	9%	13	22%	10	35%	24
zrelo	2	18%	4	7%	3	10%	9
starajoče se	2	18%	8	14%	1	3%	12
ostarelo	-	-	9	15%	2	7%	11
skupaj	11	100%	59	100%	29	100%	100

Tabela 10

Primerjava starostne in socialnoekonomske strukture anketiranih gospodinjstev

starostna struktura	socialnoekonomska struktura								
	kmečka		mešana		nekmečka		upokojenska		skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	
mlado	2	29%	6	23%	36	64%	-	-	44
generacijsko	-	-	15	57%	9	16%	-	-	24
zrelo	1	14%	1	4%	6	10%	1	10%	9
starajoče se	1	14%	4	16%	6	10%	1	10%	12
ostarelo	3	43%	-	-	-	-	8	80%	11
skupaj	7	100%	26	100%	57	100%	10	100%	100

Tabela 11

Primerjava izobrazbene in jezikovne strukture gospodinjstev

tip izobrazbe (dokončana šola)	pogovorni jezik v družini							skupaj
	slovenski		madžarski		slo.in madž.		drugi št.	
	št.	%	št.	%	št.	%		
OŠ in manj	4	37%	30	51%	11	38%	1	46
poklicna	3	27%	17	29%	6	21%	-	26
srednja	2	18%	10	17%	10	34%	-	22
višja, visoka	2	18%	2	3%	2	7%	-	6
skupaj	11	100%	59	100%	29	100%	1	100

Tabela 12

Primerjava socialnoekonomske in jezikovne strukture anketiranih gospodinjstev

socialnoekon. struktura	pogovorni jezik v gospodinjstvu							skupaj
	slovenski		madžarski		slov.in madž.		drugi št.	
	št.	%	št.	%	št.	%		
kmečko	-	-	6	10%	1	3%	-	7
mešano	3	27%	16	27%	8	28%	-	27
nekmečko	7	64%	29	49%	19	66%	1	56
upokojensko	1	9%	8	14%	1	3%	-	10
skupaj	11	100%	59	100%	29	100%	1	100

Tabela 13

Primerjava socialnoekonomske strukture gospodinjstev in posestnih razmer

socialnoekon. struktura		velikost zemljiške posesti (v ha)				
		do 1ha	1-2.5 ha	2.5-5 ha	nad 5 ha	skupaj
kmečko	št.	3	1	3	-	7
	%	43%	14%	43%	-	100%
mešano	št.	4	6	10	7	27
	%	15%	22%	37%	26%	100%
nekmečko	št.	51	3	2	-	56
	%	91%	5%	4%	-	100%
upokojenci	št.	8	1	1	-	10
	%	80%	10%	10%	-	100%
skupaj		66	11	16	7	100

Tabela 14

Starost hiše glede na jezikovno strukturo gospodinjstva, ki v njej prebiva

hiša je bila zgrajena	pogovorni jezik v gospodinjstvu							
	slovenski		madžarski		slov.in madž.		drugi skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%		
pred 1914	-	-	1	2%	1	3%	-	2
1914-1945	-	-	9	15%	1	3%	-	10
1946-1960	1	9%	12	20%	3	10%	-	16
1961-1970	3	27%	13	22%	6	21%	-	22
1971-1980	4	37%	10	17%	6	21%	-	20
po 1980	2	18%	8	14%	8	28%	-	18
do 1960, nato adapt.	1	9%	5	8%	4	14%	1	11
neznano	-	-	1	2%	-	-	-	1
skupaj	11	100%	59	100%	29	100%	1	100

Tabela 15

Opremljenost stanovanj oziroma gospodinjstev

oprema	število
el. napeljava	100
vodovod	100
WC na izplak.	93
kopalnica	92
hladilnik	96
zmrzov. skrinja	97
pralni stroj	98
telefon	58
televizor (ČB)	18
televizor (barvni)	88
radio	97
videorekorder	40
motorno kolo	44
avtomobil	69
skupaj	100

Tabela 16

Opremljenost gospodinjstev glede na jezikovno strukturo

število točk	pogovorni jezik v gospodinjstvu						skupaj št.	
	slovenski		madžarski		slov.in madž.			drugi št.
	št.	%	št.	%	št.	%		
0-20	-	-	6	10%	1	3%	-	7
21-25	3	27%	5	8%	-	-	1	9
26-30	1	9%	8	13%	4	14%	-	13
31-35	4	37%	24	42%	9	31%	-	37
36-40	3	27%	16	27%	15	52%	-	34
skupaj	11	100%	59	100%	29	100%	1	100

Tabela 17

Dejavnostna struktura anketiranega prebivalstva

dejavnost	moški		ženske		skupaj (%)	skupaj	
	št.	%	št.	%		št.	%
kmet, kmetica	35	52%	32	48%	100%	67	18%
delavec v proizv.	16	44%	20	56%	100%	36	10%
delavec izven pr.	25	57%	19	43%	100%	44	12%
obrtnik, podjetnik	5	50%	5	50%	100%	10	3%
nezaposlen	19	83%	4	17%	100%	23	6%
gospodinja	-	-	31	100%	100%	31	9%
otrok, šolar	25	48%	27	52%	100%	52	14%
dijak, študent	11	36%	20	64%	100%	31	8%
upokojenc	15	44%	19	56%	100%	34	9%
drugo, neznano	21	53%	19	47%	100%	40	11%
skupaj	172	47%	196	53%	100%	368	100%

Tabela 18

Kraj dela in spolna sestava zaposlenih

kraj dela	moški		ženske		skupaj (%)	skupaj	
	št.	%	št.	%		št.	%
Dobrovnik	29	41%	41	59%	100%	70	40%
Lendava	31	13%	13	30%	100%	44	25%
Murska Sobota	18	20%	20	53%	100%	38	22%
Turnišče	2	7%	7	78%	100%	9	5%
drugod	6	67%	3	33%	100%	9	3%
v tujini	6	100%	-	-	100%	6	5%
skupaj	92	52%	84	48%	100%	176	100%

Tabela 19

Primerjava vrste dohodkov po jezikovnih skupinah (gospodinjstva)

vrsta dohodkov	pogovorni jezik v gospodinjstvu							
	slovenski		madžarski		slov./madž.		drugi	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	
zaposlitev	10	91%	36	61%	24	83%	1	71
stalni honorar	-	-	2	3%	2	7%	-	4
občasni hon.	-	-	2	3%	-	-	-	2
pokojnina	4	36%	32	54%	15	52%	-	51
nadomestila	2	18%	4	6%	4	14%	-	10
štipendije	-	-	6	10%	4	14%	-	10
od kmetije (stal)	1	9%	6	10%	2	7%	-	9
od kmetije (občas)	3	27%	8	14%	8	28%	-	19
doma pridel. hrano	1	9%	13	22%	15	52%	-	29
prid. sadje/zelenj.	7	64%	27	46%	22	76%	-	56
drugi viri	1	9%	-	-	-	-	-	1
skupaj	(11)		(59)		(29)		(1)	100

Tabela 20

Vrste oziroma oblike potrošnje po jezikovnih skupinah

vrsta potrošnje	pogovorni jezik v gospodinjstvu							
	slovenski		madžarski		slov/madž.		drugi	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	
osnovni stroški	11	100%	50	85%	26	90%	1	88
obnova hiše	5	46%	19	32%	14	48%	-	38
vlaganje v kmet/vrt	2	18%	13	22%	7	24%	-	22
vlag. v obrt/podj.	1	9%	4	7%	2	7%	-	7
časopisi, knjige	8	73%	42	71%	25	86%	-	75
nakup avtomobila	2	18%	16	27%	9	31%	1	28
kult./zab. prired.	4	36%	22	37%	17	59%	-	43
izobraževanje	2	18%	13	22%	9	31%	-	24
šport/rekreacija	2	18%	9	15%	9	31%	-	20
letni dopust	4	36%	22	37%	15	52%	-	41
skupaj	(11)		(59)		(29)		(1)	100

III. NARODNOSTNA PROBLEMATIKA

Krivograd Majda, Šmihel pri Pliberku, Avstrija
Ciglar Renata, Ljubljana
Ropač Saša, Radovljica

Analizi narodnostnih razmer je bilo na taboru posvečena osrednja pozornost. Proučevali smo narodnostno in jezikovno sestavo prebivalstva, znanje ter rabo slovenščine in madžarščine, razmerje med materinim jezikom, pogovorim jezikom in narodno pripadnostjo ter spremljanje javnih medijev. Od 100 anketiranih posameznikov se jih je 35 opredelilo za Slovence, 64 za Madžare in 1 za Albanca.

Prebivalci Dobrovnika dobro poznajo jezik svojih sosedov. Znanje slovenščine je v splošnem boljše, saj jo dobro obvladata dve tretjini Madžarov, srednje pa še nadaljnjih 25 %. Le okrog 10 % Madžarov slovenščino samo razume, a je ne zna uporabljati. V zadnjo skupino sodijo predvsem starejše osebe. Nekoliko slabše, a še vedno solidno je znanje madžarščine. 95 % Madžarov jo dobro obvlada (razume, govori in piše), ostalih 5 % pa srednje. Od opredeljenih za Slovence jo dobro obvlada 46 %, srednje pa 34 %. Med Slovenci je samo eden, ki madžarskega jezika ne zna niti malo. Podatki kažejo na rezultat prizadevanj dvojezičnega šolstva, ki je pripadnike obeh narodov posredovala poznavanje jezika, kulture in zgodovine obeh narodov. Znaten del večinske populacije solidno obvlada jezik manjšine. Pri tem je treba upoštevati tudi učinke mešanih zakonov ter delne asimilacije. V mešanih zakonih sicer prihaja do asimilacije pripadnikov manjšine, vendar so to tudi okolja, kjer je prisotna dvojezična komunikacija.

Jezik je za ohranjanje narodne identitete izredno, celo najbolj pomemben. Rabi jezika na različnih področjih življenja je bila pri našem proučevanju odmerjena posebna pozornost. Iz analize je razvidno, na katerih področjih pripadniki večine oziroma manjšine uporabljajo svoj jezik in na katerih ne.

Tisti, ki so se narodnostno opredelili kot Madžari, so pri stikih na večini področij uporabljali madžarščino ali pa oba jezika hkrati (dvojezično). Delež rabe samo slovenskega jezika obsega na večini navedenih področij le po nekaj odstotkov. Sorazmerno visok delež rabe slovenščine ali obeh jezikov hkrati v družinah zgovorno priča o številnih mešanih zakonih. Zanimiva je razporeditev po generacijah; v mešanih družinah govorijo anketiranci s starimi starši večinoma madžarsko, s zakoncem jih govori tretjina slovensko in le malo dvojezično, medtem ko v komuniciranju z otroki uporabljajo oba jezika (dvojezično). To je verjetno rezultat zavestne težnje staršev iz mešanih in tudi iz madžarskih družin, da bi se njihovi otroci naučili obeh jezikov in bili v šoli, nadaljnjem študiju in pri delu uspešni v kateremkoli jezikovnem okolju. Izven družinskega kroga uporabljajo Madžari slovenščino največ na delovnem mestu (okrog tretjine), pri zdravniku (15 %) in na banki (20 %). V celoti gledano je dvojezične komunikacije celo nekoliko več kot samo v madžarščini.

Narodnostno opredeljeni kot Slovenci uporabljajo madžarščino in dvojezično komuniciranje dokaj pogosto na skoraj vseh področjih. Dobro uveljavljena dvojezičnost seveda ni zgolj rezultat dvojezičnega šolstva in politike, ki prebivalce različnih narodov in jezikov spodbuja k strpnosti in sodelovanju, temveč je v znatni meri tudi odraz narodnostne pomešanosti oziroma mešanih zakonov in delne asimilacije. Da je temu res tako, vidimo po pregledu komunikacije po generacijah. Starši starši govori več kot polovica anketirancev, ki so se sicer opredelili za Slovence; to izdaja njihovo pravo etnično poreklo. Tretjina jih govori s sozakoncem madžarsko ali dvojezično in nekaj več tudi z otroki. Posledično se ta pomešanost odraža tudi pri rabi jezika na različnih področjih izven družine. Delež tistih, ki komunicirajo dvojezično, je povsod visok. Ob tem je treba naglasiti, da je madžarščina zlasti na lokalnem in občinskem nivoju dobro uveljavljena, zato jo uporablja tudi del Slovencev. S sosedi se pogovarjajo največ madžarsko, kar priča o pretežno madžarskem jezikovnem okolju v Dobrovniku.

Narodnostno pomešanost in razloge za tolikšno pestrost pri rabi jezikov na različnih področjih lahko v marsičem pojasni analiza razmerja med narodno pripadnostjo, materinim jezikom in pogovornim jezikom.

Primerjava vseh treh naštetih kategorij nam odkrije pojav asimilacije. Za osnovo je vzet materin jezik, ki ga nato primerjamo s pogovornim jezikom v družini. Oboje nam predstavlja matično okolje, ki oblikuje jezik in zavest posameznika. Prav tako pomembne vplive daje okolje, ki lahko celo odločilno vpliva na oblikovanje narodne pripadnosti, tretje kategorije v naši primerjavi.

Največ je Madžarov in Slovencev, ki izhajajo vsak iz svojega matičnega kroga, skoraj 40 % pa jih izhaja iz mešanih družin. Toda med tistimi s slovenskim materinim jezikom ni nobenega, ki bi imel danes madžarsko narodno identiteto, medtem ko je tistih z madžarskim materinim jezikom kar 9 takih, ki so spremenili svojo narodno identiteto. Presenetljivo jih večina živi v madžarskih družinah (verjetno so te že polasimilirane). Skratka, asimilirajo se predvsem Madžari in ne Slovenci. Asimilacija je večja pri ženski populaciji, ni pa povezana z določeno starostno, poklicno ali izobrazbeno skupino. Tako vsaj se je pokazalo pri naši analizi. Zato je med tistimi, ki so se opredelili za Slovence, skoraj tretjina takih, katerih materin jezik je madžarski, medtem ko so vsi opredeljeni kot Madžari to tudi po materinem jeziku.

Primerjava narodne pripadnosti in pogovornega jezika v družini nam odkrije obseg mešanih zakonov. Med Slovenci jih tretjina govori madžarsko ali dvojezično, pri Madžarih pa 7 % slovensko in 15 % dvojezično. Tam je torej dobra petina mešanih in (ali) polasimiliranih.

Pri asimilaciji gre očitno za tim. polasimilacijo, pri kateri posamezniki spremenijo svojo narodno identiteto, jezik in kulturo pa na določen način ohranjajo. Tako se nekateri Madžari v svojih zrelih letih v večinski slovenski družbi opredelijo za Slovence, doma in na lokalnem nivoju pa ohranjajo madžarsko

jezikovno prakso. Tako so za madžarsko manjšino formalno izgubljeni, dejansko pa tvorijo del jezikovnega in kulturnega medija in s tem hote ali nehoče podpirajo prizadevanje tudi "uradnega", formalnega dela manjšine.

Tabela 21

Narodna pripadnost in obvladanje slovenščine

obvladanje jezika	narodno opredeljeni					
	Slovenci		Madžari		drugi	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	
dobro	34	97%	41	65%	1	76
srednje	-	-	17	25%	-	17
slabo	1	3%	5	8%	-	6
ne zna	-	-	1	2%	-	1
skupaj	35	100%	64	100%	1	100

Tabela 22

Narodna pripadnost in obvladanje madžarščine

obvladanje jezika	narodno opredeljeni					
	Slovenci		Madžari		drugi	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	
dobro	16	46%	60	95%	-	76
srednje	12	34%	4	5%	1	17
slabo	6	17%	-	-	-	6
ne zna	1	3%	-	-	-	1
skupaj	35	100%	64	100%	1	100

Tabela 23

Raba jezika na različnih področjih pri Madžarih (64 oseb)

oseba ali področje, s (na) katerim se ank. sporazumeva	jezik pri sporazumevanju							
	slovenski		madžarski		dvojezično		ni odgovora	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
z možem/ženo	10	16%	33	52%	5	8%	16	24%
s starimi starši	2	3%	29	45%	5	8%	28	44%
z otroki	5	8%	34	53%	15	23%	10	16%
na del. mestu	13	20%	15	23%	18	28%	18	28%
s sorodniki	1	2%	32	50%	31	48%	-	-
z znanci	1	2%	21	33%	43	67%	-	-
s sosedi	3	5%	31	48%	30	47%	-	-
v cerkvi	5	8%	30	47%	29	63%	-	-
pri zdravniku	10	16%	23	36%	31	48%	-	-
v trgovini	3	5%	28	44%	33	52%	-	-
na banki	13	20%	21	33%	30	47%	-	-
v gostilni	4	6%	22	34%	32	50%	6	9%
na KS	4	6%	15	23%	32	50%	13	20%
na občini	6	9%	20	31%	17	58%	1	2%
pri obrtniku	5	8%	16	24%	34	53%	9	14%
v šoli z učit.	5	8%	3	5%	18	28%	38	59%
s sošolci	3	5%	2	4%	10	16%	49	77%

Tabela 24

Raba jezika na različnih področjih pri Slovencih (35 oseb)

oseba ali področje, s (na) katerim se ank. sporazumeva	jezik pri sporazumevanju							
	slovenski		madžarski		dvojezično		ni odgovora	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
z možem/ženo	16	46%	4	11%	4	11%	11	31%
s starimi starši	9	26%	12	34%	2	6%	12	34%
z otroki	17	49%	5	14%	6	17%	7	20%
na del. mestu	16	46%	2	6%	7	20%	10	29%
s sorodniki	15	43%	4	11%	4	11%	12	34%
z znanci	15	43%	4	11%	15	43%	1	3%
s sosedi	12	34%	10	29%	13	37%	-	-
v cerkvi	13	37%	6	17%	13	37%	3	9%
pri zdravniku	17	49%	6	17%	11	31%	1	3%
v trgovini	15	43%	7	20%	12	34%	1	3%
na banki	17	49%	6	17%	9	26%	3	9%
v gostilni	14	40%	4	11%	12	34%	5	14%
na KS	14	40%	4	11%	11	31%	6	17%
na občini	17	49%	4	11%	11	31%	3	9%
pri obrtniku	16	46%	3	9%	12	34%	4	11%
v šoli z učit.	5	14%	1	3%	7	20%	22	63%
s sošolci	4	11%	2	5%	2	5%	27	79%

Tabela 25

Razmerje med materinim jezikom, pogovornim jezikom v družini in narodno pripadnostjo

mater. jezik	pogov. jezik	narod. opred.	moški	ženske	skupaj
S	S	S	5	10	15
S	M	S	2	1	3
S	SM	S	4	2	6
S	SM	M	-	-	-
M	S	S	1	1	2
M	SM	S	-	-	-
M	SM	M	3	8	11
M	M	M	16	31	47
M	M	S	2	5	7
M	S	M	1	4	5
H	S	S	1	1	2
drugo			1	-	1

Opomba: S- slovenski; M- madžarski; SM- dvojezično; H- hrvaški

Tabela 26

Razmerje med materinim jezikom in narodno pripadnostjo

narodna pripadnost	materin jezik							
	slovenski		madžarski		drugi		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Slovenci	24	69%	9	26%	2	5%	35	100%
Madžari	-	-	64	100%	-	-	64	100%
drugi	-	-	-	-	1	100%	1	100%
skupaj	24		72		3		100	

Tabela 27

Razmerje med pogovornim jezikom v družini in narodno pripadnostjo

narodna pripadnost	pogovorni jezik v družini								
	slovenski		madžarski		slo/madž.		drugo	skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%		št.	%
Slovenci	23	66%	10	28%	2	6%	-	35	100%
Madžari	5	8%	49	77%	10	15%	-	64	100%
drugi	-	-	-	-	-	-	1	1	100%
skupaj	28		59		12		1	100	

IV. INFORMIRANOST

Sarjaš Andreja, Dobrovnik
Basa Simona, Dobrovnik

V tej skupini smo proučevali odnos prebivalstva (ločeno po narodnostnih skupinah) do javnih medijev. Raziskovali smo branost časopisov, leposlovne in strokovne literature, poslušanje radijskih oddaj in spremljanje televizijskih oddaj, prav tako pa tudi obseg živih stikov z Madžarsko - bodisi zaradi sorodnikov, znancev, zaradi turističnih ali poslovnih obiskov ter nakupov.

Slovenci in Madžari imajo precej podobne bralne navade, saj so odstotki rednega in občasnega branja dnevnih časopisov kot so Delo, Večer, Slovenec in Vestnik domala enake. Največ berejo Vestnik, regionalni dnevnik, ki izhaja v Murski Soboti. To je edini dnevnik, ki ga oboji berejo predvsem redno in manj občasno. Razlika med Slovenci in Madžari se pokaže šele pri branju madžarskega tednika Nepujszag. Redno ga bere 75 % in občasno 10 % Madžarov, Slovenci pa redno 26 % in občasno 11%. To so skoraj enaki odstotki kot je delež rabe madžarščine oziroma obeh jezikov (dvojezično) pri Slovencih.

Precej redkeje spremljajo strokovno literaturo. Oboji berejo največ v slovensščini; Madžari bolj redno (21 %) kot Slovenci (14 %). Slovenci jo berejo predvsem občasno. Nekaj Madžarov občasno prebira tudi strokovno literaturo, napisano v madžarščini. Le redki prebirajo strokovno literaturo v tujih jezikih.

Leposlovno literaturo prebira približno polovica anketiranih; Slovenci nekoliko bolj. Slovenci berejo skoraj izključno samo slovensko literaturo, Madžari pa precej enakomerno slovensko in madžarsko leposlovje.

Radijske oddaje

Najbolje so poslušane slovenske radijske oddaje, ki jih spremlja večina prebivalstva. Madžari dobro sledijo tudi madžarskim oddajam, Slovenci pa bolj poredkoma. Podobno velja tudi za dvojezične oddaje. Hrvaške radijske oddaje spremljajo le malo. Nekoliko bolj poslušajo avstrijske oddaje, še zlasti glasbene. Slovenci jih poslušajo bolj od Madžarov.

Televizijske oddaje

Podobno je tudi glede spremljanja televizijskih oddaj. Najbolj gledani so programi v slovenščini; Slovenci jo spremljajo bolj redno. Madžarske ali dvojezične oddaje spremlja poleg 80 % Madžarov tudi nad polovica Slovencev - torej precej več, kot pa je Slovencev, ki izhajajo iz mešanih zakonov. Dvojezične oddaje, ki so namenjene posebej madžarski manjšini (Hidak - Mostovi), so od vseh najslabše sprejete. Redno jih spremlja le 17 % Madžarov in 9 % Slovencev ter občasno 23 % Madžarov in 34 % Slovencev. Preseneča torej dejstvo, da se Slovenci celo nekoliko bolj zanimajo za dvojezične oddaje, namenjene manjšini, kot pripadniki same manjšine. Hrvaške in avstrijske TV programe spremljajo Madžari in Slovenci bolj občasno; avstrijske nekoliko bolj od hrvaških.

Obiski Madžarske

Poleg spremljanja jezika v literaturi, javnih medijih in v domačem okolju je pomemben tudi živi, neposredni stik z državo matičnega naroda (za madžarsko manjšino) oziroma s sosednjo državo, njenim narodom, kulturo in jezikom. Ker leži Dobrovnik v neposredni bližini državne meje, lahko posredno opazujemo tudi vpliv meje in obmejne lege.

Dobrovnik leži sicer le borih nekaj km od mejne črte, toda mejni prehod je šele pri okrog 20 km oddaljeni Dolgi vasi pri Lendavi. Onstran meje regija ni posebno razvita in infrastrukturo opremljena, ne gospodarsko, kulturno in demografsko dinamična. Na obeh straneh meje prevladuje agrarno-industrijska družba z manjšimi lokalnimi središči. Vendar so opazne razlike v cenah posameznega blaga in njegovi ponudbi vendarle zadosten razlog za razmeroma živahno izmenjavo.

Najbolj pogostni so mesečni prehodi meje, tedenski pa bistveno redkejši. Le petina anketiranih ne hodi čez mejo. Pogostejši obiskovalci Madžarske so Madžari, vendar tudi Slovenci ne zaostajajo veliko. Med motivi za obisk prevladujejo želje po nakupih, razumljivo da pri Slovencih veliko bolj kot pri Madžarih. Nekaj jih hodi tja poslovno, študijsko, po zabavnih in kulturnih prireditvah. V skupino odgovorov "drugo" smo zajeli tudi obisk sorodnikov, znancev, turistično-rekreativne motive ipd. Zlasti pri Madžarih je obisk sorodnikov eden od pomembnih razlogov za prečkanje meje.

Tabela 28

Branost časopisov in revij pri Madžarih

časopis, revija	berejo							
	redno		občasno		nikoli		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Delo	7	16%	10	23%	27	61%	44	100%
Večer	13	27%	11	23%	24	50%	48	100%
Slovenec	3	7%	6	14%	33	79%	42	100%
Vestnik	30	47%	7	13%	27	40%	64	100%
dr. dnevnik	5	12%	11	27%	25	61%	41	100%
Nepujzsag	41	75%	6	11%	8	15%	55	100%
dr. časopisi	17	43%	8	20%	15	38%	39	100%

Opomba: nekateri na vprašanja nisto odgovarjali

Tabela 29

Branost časopisov in revij pri Slovencih (35 oseb)

časopis, revija	berejo							
	redno		občasno		nikoli		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Delo	6	17%	9	26%	20	57%	35	100%
Večer	9	26%	11	31%	15	43%	35	100%
Slovenec	2	6%	5	14%	28	80%	35	100%
Vestnik	21	60%	6	17%	8	23%	35	100%
dr. dnevnik	9	26%	8	23%	18	51%	35	100%
Nepujzsag	9	26%	4	11%	22	63%	35	100%
dr. časopisi	4	11%	10	29%	21	60%	35	100%

Tabela 30

Branje strokovne literature pri Slovencih (35 oseb)

jezik, v katerem je lit. napisana	berejo							
	pogosto		redko		nikoli		skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
v slovenščini	5	14%	12	34%	18	52%	35	
v madžarščini	1	3%	3	9%	31	88%	35	
v tujem jeziku	1	3%	1	3%	33	94%	35	

Tabela 31

Branje strokovne literature pri Madžarih (64 oseb)*

jezik, v katerem je lit. napisana	berejo						skupaj
	pogosto		redko		nikoli		
	št.	%	št.	%	št.	%	
v slovenščini	14	23%	12	19%	36	58%	62
v madžarščini	6	10%	13	21%	43	69%	62
v tujem jeziku	-	-	2	4%	60	96%	62

*Opomba: dva na vprašanje nista odgovorila

Tabela 32

Branje leposlovne literature pri Slovencih (35 oseb)

jezik, v katerem je lit. napisana	berejo						skupaj
	pogosto		redko		nikoli		
	št.	%	št.	%	št.	%	
v slovenščini	8	23%	16	46%	11	31%	35
v madžarščini	-	-	6	-	29	83%	35
v tujem jeziku	-	-	8	-	27	77%	35

Tabela 33

Branje leposlovne literature pri Madžarih (64 oseb)*

jezik, v katerem je lit. napisana	berejo						skupaj
	pogosto		redko		nikoli		
	št.	%	št.	%	št.	%	
v slovenščini	15	24%	17	27%	30	49%	62
v madžarščini	16	25%	18	28%	20	47%	62
v tujem jeziku	-	-	5	8%	57	92%	62

*Opomba: dva na to vprašanje nista odgovorila

Tabela 34

Spremljanje radijskih oddaj pri Slovencih (35 oseb)

oddaje	poslušajo							
	redno		občasno		nikoli		ni odg.	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%		
slovenske	24	68%	9	26%	2	6%	-	35
madžarske	8	25%	14	44%	10	31%	3	35
dvojezične	2	8%	7	29%	15	63%	11	35
hrvaške	3	10%	15	50%	12	40%	5	35
avstrijske	5	17%	14	47%	11	36%	5	35

Tabela 35

Spremljanje radijskih oddaj pri Madžarih (64 oseb)

oddaje	poslušajo							
	redno		občasno		nikoli		ni odg.	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%		
slovenske	43	68%	14	22%	2	3%	5	64
madžarske	38	60%	17	27%	4	6%	5	64
dvojezične	7	11%	13	21%	26	41%	18	64
hrvaške	11	17%	15	24%	27	43%	11	64
avstrijske	10	16%	20	32%	23	37%	11	64

Tabela 36

Spremljanje televizijskih oddaj pri Slovencih (35 oseb)

oddaje	poslušajo							
	redno		občasno		nikoli		ni odg.	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%		
slovenske	23	66%	11	31%	1	3%	-	35
madžarske	8	23%	12	34%	13	37%	2	35
dvojezične	3	9%	12	34%	14	40%	6	35
hrvaške	6	17%	19	56%	7	20%	3	35
avstrijske	8	24%	18	51%	5	14%	4	35

Tabela 37

Spremljanje televizijskih oddaj pri Madžarih (64 oseb)

oddaje	poslušajo							
	redno		občasno		nikoli		ni odg.	skupaj
	št.	%	št.	%	št.	%		
slovenske	41	64%	14	22%	5	8%	4	64
madžarske	32	49%	19	30%	9	14%	4	64
dvojezične	11	17%	15	23%	19	30%	23	64
hrvaške	13	20%	27	42%	15	23%	9	64
avstrijske	21	33%	22	34%	11	17%	10	64

Tabela 38

Pogostost obiskov Slovencev in Madžarov na Madžarsko

pogostost obiskov	opredeljeni po narodnosti					
	Slovenci		Madžari		drugi št.	skupaj
	št.	%	št.	%		
tedensko	1	3%	7	11%	-	8
mesečno	16	46%	31	49%	-	47
nekajkrat letno	15	43%	19	30%	1	35
nikoli	3	9%	7	10%	-	9
skupaj	35		64		1	100

Tabela 38

Najpogostejši motivi za potovanje na Madžarsko

motivi za potovanje na Madž.	opredeljeni po narodnosti					
	Slovenci		Madžari		drugi št.	skupaj
	št.	%	št.	%		
nakupi	32	91%	48	76%	1	81
poslovno, štud.	3	9%	2	3%	-	5
prireditve	5	14%	3	5%	-	8
drugo	6	17%	21	34%	-	27
ne gre	3	9%	6	10%	-	9
ni odg.	-	-	1	2%	-	1
skupaj	(35)		(64)		(1)	(100)

V. ODNOS PREBIVALSTVA DO POLITIČNEGA ŽIVLJENJA

Ciglar Renata, Ljubljana
Cuk Laura, Dobrovnik
Krivograd Majda, Šmihel pri Pliberku, Avstrija

Raziskovali smo tudi odnos Madžarov in Slovencev do nekaterih političnih vprašanj, ki zadevajo razvoj naselja in širšega območja in ki zadevajo madžarsko manjšino.

Na vprašanje, katera politična stranka ima po njihovem mnenju (anketirancev) najboljši program in ljudi za reševanje gospodarskih in socialnih problemov na lokalni in občinski ravni, se večina anketirancev ni znala opredeliti, nekateri pa so odgovor tudi odklonili. Pri vprašanjih te vrste ni to nič nenavadnega. Posamezniki so se opredelili za nekaj strank, vendar nobena očitno ne izstopa. Omenili so naslednje: (še največ) SDSS, SLS, DS, SDP, SKD in SNS.

Pasivnost v odnosu do teh vprašanj smo zasledili tudi pri vprašanju, katera politična stranka ima najboljši odnos do madžarske manjšine, njenih problemov in potreb. Nad 90 % se jih ni opredelilo. Res je sicer, da stranke v svojih programih niso posebej izpostavljale odnosov z madžarsko manjšino, ker so ta vprašanja vsaj načeloma rešena z ustavo oziroma se rešujejo v glavnem na državni ravni. Nekateri Madžari so navajali Madžarsko skupnost; vendar slednja ni klasična politična stranka.

Nekaj več zanimanja so pokazali anketiranci pri vprašanju, kako je v politiki predstavljena problematika madžarske manjšine na lokalnem, občinskem in državnem nivoju. Delež tistih, ki tu niso odgovarjali oziroma ki se niso opredelili, znaša pri Madžarih okrog 40 % in okrog 50 % pri Slovencih. To je sicer še vedno veliko, vendar bolje kot pri prejšnjih dveh vprašanjih. Zanimivo je da so oboji v večji meri ocenjevali situacijo na lokalnem nivoju in da delež pozitivnih ocen pada z oddaljenostjo politične ravni; torej je na državnem nivoju slabše predstavljena kot na lokalnem. Okrog 15 % jih je menilo, da je omenjena problematika predstavljena slabo. Madžari so pokazali znatno večje zanimanje za predstavljenost manjšinske problematike ne le na lokalni, temveč tudi na občinski in državni ravni (med 40 in 50 %).

Naslednje vprašanje se je nanašalo na možno ogroženost madžarske manjšine. Večinoma so navajali, da manjšina ni ogrožena (okrog 80 %). Nekateri so pri kasnejših vprašanjih navajali nekatere slabosti, ki v glavnem izhajajo iz lastnosti poselitvenega prostora (npr. odseljevanje mladih, negativen vpliv obmejne lege, nezaposlenost ipd.). nekateri so navedli, da Madžarska premalo skrbi za manjšino, da ima svoje slabosti tudi dvojezično šolstvo, da je pomanjkljiv večstrankarski sistem in da jih moti negativen odnos nekaterih Slovencev do madžarske manjšine.

Posebno pozornost smo namenili tudi odnosu prebivalstva do dvojezičnega šolstva. Pokazalo se je, da Madžari nekoliko višje

vrednotijo pozitivne lastnosti dvojezičnega šolstva kakor Slovenci. Madžari najbolj cenijo pridobljeno znanje madžarščine, oblikovanje narodne zavesti (madžarske in slovenske), interkulturno vzgojo in strokovno znanje. Slovenci so najbolj ocenili povezanost šole z okoljem, organiziranost šole (prevoz in prehrana otrok ipd.), jezikovno znanje obeh jezikov in oblikovanje narodne zavesti. Pozitivno mnenje je po različnih področjih navajalo okrog 50 % Slovencev in 60 % Madžarov.

Med slabosti šole so Slovenci največkrat izpostavili slabo materialno-tehnično opremljenost šole in da je zaradi dvojezičnosti okrnjena strokovnost izobraževanja. v nekoliko manjši meri so podobno menili tudi Madžari. Okrog 40 % anketiranih na ta vprašanja ni dalo odgovora.

V ta problemski sklop smo uvrstili tudi nekaj vprašanj glede vpliva onemajne lege na razvoj in perspektivo naselja. Polovica jih je menila, da je vpliv pozitiven, okrog tretjine pa da meja nima posebnega vpliva. Očitno so se prebivalci na zaprto mejo že navadili in jo ne navajajo posebej kot dejavnik gospodarskega in prebivalstvenega nazadovanja. Kljub temu so se opredeljevali glede možnosti nadaljnjega razvoja naselja prav na osnovi živahnejše prekomejne izmenjave. Perspektivo vidijo v razvoju gostinstva, trgovine in oblikovanja prostocarinske cone.

Tabela 38

Katera politična stranka ima po mnenju anketiranih najboljši program in ljudi za reševanje gospodarskih in socialnih problemov v kraju in občini

stranka	Slovenci		Madžari		drugi št.	skupaj
	št.	%	št.	%		
SLS	-	-	2	3%	-	2
LDS	1	3%	-	-	-	1
DS	2	6%	-	-	-	2
SDP	1	3%	-	-	-	1
SDSS	2	6%	-	-	1	3
SNS	1	3%	-	-	-	1
SKD	-	-	2	3%	-	2
neopredeljeni	25	71%	57	91%	-	82
ni odgovoril	3	8%	2	3%	-	5

Tabela 39

Katera politična stranka ima po mnenju anketiranih najboljši odnos do madžarske manjšine in njenih potreb

stranka	Slovenci		Madžari		drugi št.	skupaj
	št.	%	št.	%		
LDS	1	3%	-	-	-	1
SKD	-	-	1	2%	-	1
DS	1	3%	-	-	-	1
SDP	1	3%	-	-	-	1
Madžarska sk. neopredeljeni	1	3%	3	5%	1	5
ni odgovoril	31	88%	56	88%	-	87

Tabela 40

Kako je predstavljena problematika madžarske manjšine v politiki. Mnenja Slovencev.

kako je predstavljena	na lokalni ravni		na občinski ravni		na državni ravni	
	št.	%	št.	%	št.	%
dobro	14	40%	10	29%	9	26%
slabo	4	12%	5	14%	5	14%
ne ve	8	22%	7	20%	9	26%
ni odgovoril	11	26%	13	37%	12	34%
skupaj	35	100%	35	100%	35	100%

Tabela 41

Kako je predstavljena problematika madžarske manjšine v politiki. Mnenja Madžarov.

kako je predstavljena	na lokalni ravni		na občinski ravni		na državni ravni	
	št.	%	št.	%	št.	%
dobro	32	51%	30	48%	27	43%
slabo	12	19%	9	14%	9	14%
ne ve	30	30%	18	29%	23	37%
ni odgovoril	-	-	6	9%	4	6%
skupaj	64	100%	64	100%	64	100%

Tabela 42

Mnenje o ogroženosti madžarske manjšine pri Madžarih in Slovencih (vsakdo se je lahko opredelil za več odgovorov)

mnenje	Slovenci		Madžari		drugi št.	skupaj
	št.	%	št.	%		
manjšina ni ogrožena	28	80%	50	78%	1	78
ostarelost preb.	-	-	2	3%	-	2
odseljevanje mladih	2	6%	11	17%	-	13
neperspektivnost kmet.	-	-	1	2%	-	1
neg. vpliv obmejne lege	3	8%	2	3%	-	5
Madžarska stori premalo	2	6%	7	11%	-	9
neg. odnos Slovencev	-	-	8	13%	-	8
pomanjklj. večstr. sist.	1	3%	5	8%	-	6
šolstvo ni ustrezno	-	-	5	8%	-	5
pravni status ni urejen	-	-	1	2%	-	1
manjšina premalo stori	1	3%	3	5%	-	4
drugo	-	-	1	2%	-	1
ga ne zanima, ni odg.	2	6%	-	-	-	2
skupaj	(35)		(64)		(1)	100

Tabela 43

Pozitivno mnenje o dvojezični šoli pri Slovencih in Madžarih (vsak se je lahko opredelil za več odgovorov)

mnenje	Slovenci		Madžari		skupaj
	št.	%	št.	%	
šola je dobro opremljena	13	37%	34	53%	47
dobro je organizirana	13	37%	46	72%	59
daje dobro strokovno izobrazbo	14	40%	33	52%	47
daje dobro znanje madž. in slov.	19	54%	47	73%	66
prispeva k interkulturni vzgoji	18	51%	40	63%	68
prispeva k ohran. slov.nar.zavesti	18	51%	45	70%	63
prispeva k ohran. madž.nar.zavesti	19	54%	47	73%	66
dobro je povezana s svojim okoljem	21	60%	40	63%	61
drugo	5	14%	9	14%	14
skupaj	(35)		(64)		(100)

Tabela 44

Negativna mnenja o dvojezični šoli pri Slovencih in Madžarih
(vsakdo se je lahko opredelil za več odgovorov)

mnenje	Slovenci		Madžari		skupaj
	št.	%	št.	%	
šola je preveč oddaljena	15	43%	3	5%	18
pomanjkljivo je opremljena	5	14%	17	27%	23
slabo organiz. prevoz in prehrana	2	6%	5	8%	7
šola zanemarja slovenščino	1	3%	1	2%	2
šola zanemarja madžarščino	6	17%	6	9%	12
strokovnost zapost. zaradi dvojez.	13	37%	10	9%	23
učitelji niso dovolj strokovni	-	-	4	6%	4
šola je slabo povezana z okoljem;	4	11%	5	8%	9
drugo	15	43%	30	47%	45
skupaj	(35)		(64)		(100)

II. DEL

B U K O V N I C A

1. OPIS NASELJA

Prebilič Vlado, Kocovje
Kranjec Mateja, Ljubljana

Bukovnica je majhna, prijetna obcestna vas, ki leži severovzhodno od Bogojine, v dolini Bukovniškega potoka. Vas z vseh strani obdajajo bogati bukovi gozdovi, katerih večji del spada pod gozdni revir Dobrovnik. Tako imajo vaščani le malo prostora za obdelovanje njiv. Malo nad vasjo, kjer igra svojo vlogo toplotni obrat, uspevajo vinogradi in sadovnjaki. Zato je tu pravi raj za nedeljske vrtičkarje, ki imajo svoje vinograde.

Prst je ilovnata in manj rodovitna. Prebivalci imajo precej govedi, sadja in lesa; večji del tega namenijo za prodajo, ostanek porabijo doma. Ohranja se domače tkalstvo, vendar le v skromni meri. V vasi primanjkuje delovne sile, saj je večina odšla služiti kruh v večja mesta (Murska Sobota, Lendava). Bolj malo jih je ostalo doma na kmetijah.

Po dolini teče Bukovniški potok. Po drugi svetovni vojni so ga regulirali in nižje od vasi tudi zajezili z nasipom. Tako nastalo Bukovniško jezero je namenjeno ribogojništvu (krapci, linji). Z njim upravlja Ribiška družina Lendava. Na jezeru prirejajo ribiška tekmovanja in taborjenje. Voda, mir in gozdovi okrog jezera ter lahek dostop po asfaltirani cesti iz Dobrovnika nudijo ugodne pogoje za razvoj turizma.

Bukovnica je kraj izrazitega odseljevanja, kar je videti celo iz zunanjšega izgleda naselja in okolice. Veliko njiv je spremenjenih v travnike, gozd se je močno razširil na račun skoraj vseh zemljiških kategorij. Ponekod je mogoče videti sadno drevje ali pa vinsko trto, že zaraščeno z gozdom. Hlevi se praznijo in kravjega mukanje je vse manj. Prazne hiše sklanjajo svoje zidove k tlom; tja jih pritiska breme časa. Le tu in tam zablesti kakšen biser, ki daje upanje tako turizmu kot prebivalcem. Žal so to osamelci sredi puščave.

Vas ima čudovito lego in hiše, ki vzbujajo v človeku nekaj starinskega in značilno kmečkega. Z majhnimi investicijami bi se lahko obnovile v takšnem stilu, da bi obdržale svojo prvobitnost, po kateri hrepenijo ljubitelji kmečkega turizma. Turistično zanimivo je tudi Bukovniško jezero, ki je pravi raj za ribiče in miru željne turiste. Njegova slaba stran je ne ravno vabljiva rjava barva.

Vas je kljub svojim naravnim lepotam in ohranjenim stavbni dediščini skromna, kot je bilo mogoče razbrati iz rezultatov anketiranja. Več kot polovica domačij ima sicer mehanizirano kmetijo, vendar povsod manjkajo določeni stroji, nepogrešljivi za kmetovanje.

Ali je kmetovanje prihodnost vasi? Kot člana geografskega tabora, ki sva raziskovala naselje, na to vprašanje ne moreva odgovoriti pritrdilno. Vas ima odlične naravne danosti, ki bi jih lahko izkoristili tako turistični delavci kot prebivalci sami. Kljub lepoti, ki jo občuti obiskovalec, je ostal občutek prisotnosti nečesa, kar bo prej ko slej vas pokopalo.

2. DEMOGRAFSKA PROBLEMATIKA VASI

Rački Tina, Ljubljana
Jančar Mojca, Luče, Grosuplje

Na tabor smo prišli z namenom, da bi ugotovili kako ljudje na vasi živijo, s čim se ukvarjajo ter zakaj so ostali na vasi. Najprej smo opravili analizo starostne strukture in jo ponazorili s starostno piramido. Ta nam je razkrila osnovne značilnosti prebivalcev v vasi po starosti in spolu. Pogled nanjo kaže, da prevladuje ostarelo prebivalstvo. V oči bode dejstvo, da razen nekaj manjših otrok praktično ni mlade generacije. Ženske dosegajo precej višjo starost kot moški.

Prebivalcev je strah, da ne bi vas izumrla. Mladi se izseljujejo, delovne sile že primanjkuje in s tem tudi novih svežih idej in potencialnih nosilcev razvoja. Ljudje na vasi razen v gasilsko niso vključeni v nobeno društvo. Kot razlog za nezainteresiranost navajajo starost.

Izobrazbena raven je skromna. V Bukovnici so končali osnovno šolo vsi moški, nekaj žensk pa je sploh nikoli ni obiskovala. Večina moških je končala tudi poklicno šolo in le eden srednjo. med zaposlenimi prevladujejo moški, saj so v povprečju bolj kvalificirani. Ženske so gospodinje in kot take vzdrževane. Zaposleni delajo v industrijskih podjetjih. Tisti, ki se niso redno zaposlili, so imeli različne razloge. Eden od njih je, da v bližini ni primernih delovnih mest ali pa na kmetijah ni bilo dovolj delovne sile. Na zemljo so namreč zelo navezani, saj je prehajala iz roda v rod. Poleg tega redni dohodek navadno ni zadostoval za preživetje in jim je kmečka posest prišla prav. Drugotnega pomena je dejstvo, da jih delo na zemlji veseli.

Prebivalci porabijo največ časa za delo na kmetiji ob delovnih konicah: ob žetvi, košnji in trgatvi. Takrat delajo tudi 12 ur na dan in več. Ker primanjkuje mladih, je največ prebivalcev, ki delajo na kmetijah, starih nad 65 let. Nihče od njih ni obiskoval kmetijske šole.

Stalno zaposleni prebivalci se zaposlujejo zaradi rednega in zanesljivega dohodka in da bi kasneje v starosti imeli zagotovljeno pokojnino in zdravstveno varstvo. Skoraj tretjina vseh zaposlenih žensk se je zaposlilo zaradi opredeljenega delovnega časa, tako da ljudje ne delajo ves čas zase in za družino. Želja vseh ljudi na vasi je, da bi v prihodnosti sebi in potomcem zagotovili lažje življenje.

Tabela 45

Izobrazbena struktura po spolu

končana šola	moški	ženske	skupaj
brez šole	-	2	2
do 4.r. OŠ	1	3	4
5-7. r. OŠ	1	-	1
končana OŠ	16	23	39
poklicna	12	4	16
srednja	1	-	1
višja, visoka	-	-	-
skupaj	31	32	63

Tabela 46

Aktivnost in spol prebivalcev Bukovnice

aktivnost	moški	ženske	skupaj
dela samo na kmetiji	12	14	26
je stalno zaposlen	13	10	23
brezposeln	3	1	4
vzdrževan	6	5	11
ima lasten dohodek	2	5	7
skupaj	36	35	71

3. DANASNJA RABA TAL

Dulc Nataša, Trebnje
Omahen Janja, Višnja gora

Za Bukovnico lahko trdimo, da je idilična prekmurska vas predvsem zato, ker je z vseh strani obdana z listopadnim gozdom z različnimi drevesnimi vrstami, čeprav prevladuje bukev. Ljudje so zgradili hiše na robu doline, že izven zamočvirjenega dna. Ob hišah in gospodarskih poslopijih so zasajeni sadovnjaki. Ti so manjši, saj gojijo sadje le za domače potrebe. Prevladujejo jabolane, hruške, češnje in višnje.

Na prisojnih vršnih delih uspeva vinska trta. Med vinogradi stojijo zidanice, ki pripadajo pretežno domačinom. Namenjene so izključno pridobivanju in shranjevanju vina.

Velik del obdelovalnih zemljišč tvorijo njive, ki ležijo predvsem ob gozdu na rahlo vzpetem svetu in se širijo proti vasi. Na njivah pridelujejo žita (pšenica, ječmen, oves), peso, krompir, buče, mak ipd. Večje travnike najdemo v dnu doline ob potoku. Vlažno zemljišče ne dopušča njivske rabe. Kmetijski rabi je namenjenih skupaj 85 ha površin.

Omenimo še poljski kompleks Baboševe njive, ki je prostorsko dislociran zahodno od vasi in na katerem že nekaj let uvaja biološko kmetovanje podjetje Mikrokozmos iz Ljutomera. Njegova funkcija je izredno pomembna, saj se lokalno prebivalstvo lahko že danes neposredno seznanja z metodami, rezultati in zadregami tovrstnega pristopa.

Ob gozdu lahko najdemo tudi območja zaraščanja, kateri se bodo v prihodnosti verjetno spremenila v gozd. Poleg teh pa vaščani puščajo neobdelane tudi nekatere njive, katerih del je zaraščen z visokim plevelom, druge pa so zatravljene. To je posledica pomanjkanja delovne sile, ostarelosti domačinov (ne obdelujejo oddaljenih površin) in deloma tudi škode, ki jo povzroča divjad.

Na zemljiščih se vidi posledica dolgoletne prisotnosti ogrskega dednega prava. Polja so razdeljena na dolge in ozke parcele. To pa povzroča nezadovoljstvo kmetov, saj je organizacija pridelave težja, stroški pa višji. Prav zaradi tega si kmetje želijo komasacije (zložbe zemljišč) in ponekod tudi melioracije (trajno izboljšanje rodovitnosti kmetijskih zemljišč), ki bi so ekološko oporečne. Komasacije in melioracije bi spremenili izgled vasi, to pa bi zmanjšalo vizualne vrednote ob uvajanju drugih načrtovanih dejavnosti.

Skoraj vsi zemljiški kompleksi so dostopni po poljskih poteh. Zelo zanimivo je vaško pokopališče, ki leži med travniki in njivami, na zahodu pa ga obkroža gozd. Ljudje si dajo že pred smrtjo na nagrobnike vklesati rojstne podatke, da bi prihranili skrbí potomcem.

Tabela 47

Intenzivnost izrabe kmetijskih površin v okviru posesti glede na starostno strukturo gospodinjstev

izraba kmetijskih zemljišč	g o s p o d i n j s t v a					
	mlado	genera- cijsko	zrelo	star- joče	osta- relo	sk.
intenz. se obdel. vse kmetijske površine	2	3	2	6	1	14
obdelujejo se samo bližnja kmetijska zemljišča	-	-	-	1	1	2
zemlja se obdel. občasno	-	-	1	-	-	1
zemlj. so v celoti opuščena	-	-	-	-	2	2
skupaj	2	3	3	7	4	19

4. PROBLEMATIKA KMETIJSTVA

Celestina Andrej, Ljubljana
kert Irina, Smihel pri Pliberku, Avstrija

Bukovnica je stara, utrujena vas, iz katere izgineva življenje. Otroški jok je utihnil in morda se ne bo več oglasila radost življenja.

Kmetije v Bukovnici so večinoma majhne, razdeljene na številne zemljiške kose in še številnejše parcele. Vse to je posledica ogrskega dednega prava. Zaradi majhnosti in razdrobljenosti je otežena uporaba kmetijske mehanizacije. Intenzivnost obdelave kmetijskih površin je zato manjša, kot bi bila pri večjih in bolj zaokroženih posestih. Opaziti je tudi, da mlada generacija, sicer maloštevilna, obdeluje še skoraj vso zemljo kar se da intenzivno. Najbolj intenzivno obdelujejo tisti s posestjo 0.5 - 1.0 ha, prav tako pa tudi večje kmetije (v izmeri 5 - 10 ha površin).

V zadnjih desetih letih so ljudje nakupili večino kmetijske mehanizacije, ki počasi zastareva. Najprej so kupovali motorne kosilnice in traktorje, kasneje še ostale priključke. Med traktorskimi priključki je največ obračalnikov.

Kmetije v Bukovnici uporabljajo sorazmerno veliko umetnih gnojil, pač zaradi slabe naravne rodovitnosti prsti. Na poljskem kompleksu Baboševe njive SV od vasi uvaja podjetje Mikrokozmos biološko kmetovanje; slednje je primerno tako za zdravo pridelavo hrane kakor za turistično funkcijo.

Več kot polovica gospodinjstev svoje kmetijske pridelke tudi prodaja. Tržnost kmetijstva je pomembnejše za mlade, kajti ostareli niti niso več sposobni pridelati večjih viškov, ki bi jih lahko dali na trg. Večina čistih kmetij proda okrog dveh tretjin svojih pridelkov. Največ denarja jim prinaša prodaja mleka, ostalo porabijo večinoma doma. Večji del kmetij redi tudi živino, zlasti govedo in perutnino. Pri večini kmetij se je število živine v zadnjem desetletju precej zmanjšalo. Zlasti močno je nazadovala živinoreja pri manjših kmetijah. Večje kmetije v lasti mlajših ljudi so stalež živine večinoma obdržale in ponekod celo povečale. Čiste kmetije so bolj odvisne od kmetijske pridelave in od tržne naravnosti, na manjših kmetijah pa so se že predhodno usmerile v zaposlitev izven kmetijstva.

Tabela 48

Velikost kmetije glede na starostno strukturo gospodinjstev

starostna struktura	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5- -1.0	1.1- -2.0	2.1- -3.0	3.1- -5.0	nad 5.0	
mlado	-	-	-	1	-	1	2
generacijsko	1	-	-	-	-	2	3
zrelo	-	-	-	-	2	1	3
starajoče se	1	1	1	2	1	1	7
ostarelo	1	-	1	-	-	2	4
skupaj	3	1	2	3	3	7	19

Tabela 49

Velikost kmetije glede na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev

socioekon. struktura	velikost kmetijske posesti						skupaj
	do 0.5	0.5- -1.0	1.1- -2.0	2.1- -3.0	3.1- -5.0	nad 5.0	
kmečko	-	-	-	-	1	2	3
mešano, pret. kmečko	-	-	-	-	1	-	1
mešano, enakovredno	-	1	1	3	1	4	10
mešano, pret. nekm.	-	-	-	-	-	-	-
nekmečko	3	-	1	-	-	1	5
skupaj	3	1	2	3	3	7	19

Tabela 50

Opremljenost kmetij s stroji

stroj/oprema	leto nakupa							po 1990	skupaj
	do 1960	1960-65	1966-70	1971-75	1976-80	1981-85	1986-90		
kosilnica	-	-	1	3	2	3	-	1	10
traktor	-	1	1	7	3	4	4	-	20
obračalnik	-	-	-	2	3	6	1	-	12
nakladalnik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nakl. vile	-	-	-	-	-	1	-	-	1
tros.hl. gnoja	-	-	-	-	-	2	1	-	3
tros.um.gnojil	-	-	-	-	-	1	-	2	3
sod za gnojevko	-	-	-	1	3	2	1	-	7
sejalnik	-	-	-	-	1	2	5	-	8
motokultivator	-	-	-	-	2	1	4	-	7
silos	1	-	-	1	-	5	3	1	11
molzni stroj	-	-	-	-	-	2	-	-	2
motorna žaga	-	-	-	1	3	2	3	-	9

Tabela 51

Količina porabljenih umetnih gnojil (1992) glede na velikost kmetijske posesti

količina umetnih gnojil (kg)	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5-1.0	1.1-2.0	2.1-3.0	3.1-5.0	nad 5.0	
do 1000	1	-	1	1	1	1	5
1000 - 1999	2	-	-	1	1	1	5
2000 - 2999	-	-	1	1	-	3	5
3000 - 3999	-	1	-	-	1	-	2
4000 - 4999	-	-	-	-	-	1	1
5000 - 5999	-	-	-	-	-	-	-
6000 in več	-	-	-	-	-	1	1
skupaj	1	1	2	3	3	7	19

Tabela 52

Količina prodane proizvodnje glede na velikost kmetijske posesti

količina prodaje (v %)	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5-1.0	1.1-2.0	2.1-3.0	3.1-5.0	nad 5.0	
do 25 %	-	1	-	1	-	-	2
25 % - 50 %	-	-	1	1	-	3	5
50 % - 75 %	-	-	-	-	1	2	3
nad 75 %	-	-	-	-	-	1	1
skupaj	0	1	1	2	1	6	11

Tabela 53

Število živine glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev v letih 1983 in 1993

vrsta živine	socialnoekonomska struktura gospodinjstev											
	kmečko		mešano, pr.kme.		mešano		mešano, pr.nek.		nekmečko		skupaj	
	19 93	19 83	19 93	19 83	19 93	19 83	19 93	19 83	19 93	19 83	19 93	19 83
konji	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
biki	-	7	-	-	3	21	-	-	-	1	3	29
voli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	9
krave	9	11	4	5	27	43	-	-	2	4	42	63
junice	1	1	-	-	14	12	-	-	-	-	15	13
teleta	2	6	2	4	6	16	-	-	-	1	10	27
svinje	5	14	2	3	21	47	-	-	3	11	32	74
ml.pujski zajci	-	-	-	-	-	10	-	-	2	3	2	13
perutnina	-	-	-	-	56	65	-	-	5	-	61	65
št. gospodinjstev	3		1		10		0		5		19	

Tabela 54

Gibanje števila živine glede na velikost kmečke posesti

gibanje	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5- -1.0	1.1- -2.0	2.1- -3.0	3.1- -5.0	nad 5.0	
se je povečalo	-	-	-	-	-	-	-
ni sprememb	1	-	-	-	1	1	3
se je zmanjšalo	2	1	2	3	2	6	16
skupaj	3	1	2	2	3	7	19

5. ANALIZA STAVBNEGA FONDA

Sopčič Meta, Ljubljana
 Ferčak Sidonija, Lendava

Največ hiš je bilo zgrajenih pred letom 1918, vendar ni nobene hiše, stare nad 300 let. Polovica hiš je starejših od 100 let. V hišah, zgrajenih pred I. svetovno vojno, živijo v glavnem mešana, pretežno kmečka gospodinjstva s pretežno mlajšimi ljudmi. Mešana, pretežno nekmečka gospodinjstva žive v celoti v novejših hišah, zgrajenih po letu 1981. V letih 1960 - 1980 je bila na novo zgrajena samo ena hiša.

Večje adaptacije stanovanjskih hiš so izvršile le mešana in nekmečka gospodinjstva ne glede na starostno sestavo teh družin; izjema so samo zrela gospodinjstva.

Skoraj vsa gospodinjstva imajo hleve in druga gospodarska poslopja. Le-ta so v glavne stara, vendar še služijo svojemu namenu. V zadnjih letih so nekaj hlevov preuredili in modernizirali. Ostarela in starajoča se gospodinjstva imajo stare in že precej dotrajane hleve. Gospodinjstva z manj kot 0.5 ha zemlje pravih hlevov nimajo.

Proučevali smo tudi opremljenost stanovanj oziroma gospodinjstev. Najbolj jim primanjkuje sodobnih kopalnic in stranišč, čeprav imajo vsi tekočo vodo v hiši. Nobena družina nima pomivalnega stroja. Dobro pa so opremljeni s hladilniki in zmrzovalnimi skrinjami.

Tabela 55

Starost hiš glede na starostno strukturo gospodinjstev

hiša je bila zgrajna	socialnoekonomska struktura gospodinjstev					
	mlado	generacijsko	zrelo	stara-joče se	ostarelo	skupaj
pred 1893	-	-	-	1	2	3
1893 - 1918	1	-	2	1	-	4
1919 - 1945	-	1	-	1	2	4
1946 - 1960	-	1	-	2	-	3
1961 - 1980	1	-	-	-	-	1
po 1981	-	1	-	2	-	3
neznano	-	-	1	-	-	1
skupaj	2	3	3	7	4	19

Tabela 56

Večje adaptacije na hišah v Bukovnici po letu 1980 glede na starostno strukturo gospodinjstev

adaptacije	socialnoekonomska struktura gospodinjstev					
	mlado	generacijsko	zrelo	stara-joče se	ostarelo	skupaj
izvršene	1	2	1	3	1	3
jih ni bilo	1	1	2	4	3	4
skupaj	2	3	3	7	4	19

Tabela 57

Stanje hleva glede na velikost kmetijske posesti

stanje hleva	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5-1.0	1.1-2.0	2.1-3.0	3.1-5.0	nad 5.0	
hleva ni star, dotrajan	1	-	-	-	-	-	1
star, še uporaben	1	-	-	-	1	1	3
star, obnovljen po '83	1	1	2	2	1	4	11
nov hlev	-	-	-	1	-	1	2
skupaj	3	1	2	2	3	7	19

Tabela 58

Opremljenost gospodinjstev glede na velikost posesti

stanje hleva	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5- -1.0	1.1- -2.0	2.1- -3.0	3.1- -5.0	nad 5.0	
trifazni tok	1	1	-	2	2	5	11
hidrofor	2	-	1	2	-	2	7
telefon	2	1	-	2	1	5	10
tekoča voda v hiši	3	1	2	1	1	7	16
WC na izplakovanje	2	-	-	2	-	3	6
kopalnica	2	-	-	1	1	3	8
barvni televizor	2	-	-	2	-	3	6
črnobeli televizor	-	1	-	1	3	1	6
pralni stroj	2	-	1	1	2	5	12
pomivalni stroj	-	-	-	2	-	-	-
hladilnik	2	-	2	-	3	5	14
zmrzovalna skrinja	2	1	2	2	3	6	17
motorno kolo	1	-	-	2	2	6	11
avto	1	1	1	1	1	5	10
skupno število gospodinjstev	3	1	2	2	3	7	19

6. PROBLEMATIKA NASLEDSTVA NA KMETIJAH V BUKOVNICI

Sopčič Meta, Ljubljana
Sidonija Ferčak, Lendava

Od 19 gospodinjstev v Bukovnici jih 5 nima naslednikov, pri enem pa je naslednik še mlad in ne vedo, kako se bo odločil. Naslednika nimata dve gospodinjstvi z zrelo straostno strukturo, eno starjoče se in dve ostareli gospodinjstvi. Naslednikov nima ena kmetija z manj kot 0.5 ha zemlje, dve s 3 - 5 ha in celo dve z nad 5 ha kmetijskih površin. Nekatere kmetije so torej obsojene na propad.

Prebivalci v prihodnosti nimajo večjih načrtov glede kmetovanja. Ze sedaj del generacijskih in zrelih gospodinjstev (po starostni sestavi) ne obdeluje večjega dela svojih površin. Na drugi strani so mlada gospodinjstva, ki želijo z modernizacijo svojih kmetij doseči lažje delo in večje pridelke ali pa vsaj obdržati sedanji obseg kmetijske pridelave. Ostarelo prebivalstvo postopoma opušča obdelavo zaradi nezmožnosti za delo in slabega zaslužka.

Tabela 59

Nasledstvo na kmetijah glede na velikost zemljiške posesti

naslednik	velikost kmetije v ha						skupaj
	do 0.5	0.5- -1.0	1.1- -2.0	2.1- -3.0	3.1- -5.0	nad 5.0	
ima naslednika	2	1	2	2	1	5	13
nima naslednika	1	-	-	-	2	2	5
nasl. je še mlad	-	-	-	1	-	-	1
skupaj	3	1	2	3	3	7	19

7. POGlavITNI PROBLEMI IN RAZVOJNE PERSPEKTIVE BUKOVNICE

Sopčič Meta, Ljubljana
 Ferčak Sidonija, Lendava

Glavni problem vasi Bukovnica je odseljevanje mladih, saj s tem odhaja najsposobnejši del prebivalstva in potencialni nosilci bodočega razvoja. Slaba je tudi prometna povezanost in pomanjkanje delovnih mest v bližini. Nekateri so v anketi navedli tudi neurejene komunalne razmere in neperspektivnost kmetovanja in prav tako nestabilne politične razmere. Slednje se seveda ne morejo reševati na krajevni ali občinski ravni. Nihče ni navedel, da jim manjka trgovina v vasi.

Rešitve vidijo v izboljšanju prometne in komunalne infrastrukture ter v pritisku na kmetijsko politiko; menijo, da je sedanja neustrezna. Nekateri vidijo prerspektivo v turizmu, za kar bi morali mladi ostajati doma na kmetijah.

8. OHRANJENOST ARHITEKTURNE DEDIŠČINE IN TRADICIONALNE POKRAJINE V BUKOVNICI

Prebilič Vlado, Kočevje
 Kranjec Mateja, Ljubljana

Za nama je 10 dni raziskovanja, dela in razmišljanja. Kot mlada raziskovalca sva v vasi Bukovnica proučevala ohranjenost elementov tradicionalne kmečke arhitekture pri stanovanjskih hišah, gospodarskih poslopih in zidanicah. Kartirala in opisala sva tako naselje Bukovnica in njej pripadajoča zaselka Ovsišče in Mali Vrh.

Bukovnica

Leži na Goričkem je lepo ohranjena vas. Svojo pristnost dolguje okolju; položena je namreč v dno doline Bukovniškega potoka in

obdana z gozdnatimi griči. Do vasi pelje slaba makadamska cesta, le skozi vas je asfaltirana. Naseljenih je 19 hiš, v katerih živi 72 prebivalcev.

Kar 13 hiš je nenaseljenih in te že kažejo znake propadanja. Ostale so značilno kmečke in dajejo obiskovalcu občutek, da se je čas zavrteel vsaj za nekaj desetletij nazaj. Brez težav si lahko pričaramo življenje, kakršno je bilo nekoč. Te hiše pa so brez korenitejših posegov od zunaj obsojenena propad.

V naseljenih hišah prevladujejo starejši ljudje, saj se je večina mladih že davno odselila v večja mesta in kraje, ki so dajali boljši zaslužek in modernejšje pogoje bivanja. Ob pogovorih z domačini se je v nama naselil občutek, da ljudje med sabo niso posebej povezani, nekateri pa da so celo sprti.

Kljub ne ravno briljantnemu vzdušju vidiva prihodnost naselja. Hiše bi lahko z manjšimi adaptacijskimi deli prelevili v neke vrste muzeja na prostem. Kar je pri nas nenavadno, je na zahodu bolj znano. Vendar bi z uveljavitvijo takšnega projekta morali storiti tudi korak naprej. Vas - muzej bi morala biti živa. Dobra ohranjenost tradicionalne kmečke arhitekture panonskega tipa daje Bukovnici prednost za tovrstno turistično dejavnost.

Ovsišče in Mali Vrh

Pod tema imenoma se skrivata dva zaselka zidanic (skupno jih je okrog 40), ki so posejane po pobočju nad Bukovnico. Njihovi lastniki so domačini, nekaj pa jih je tudi iz Murske Sobote, Bakovcev, Lendave in drugih prekmurskih krajev. Večina zidanic je lepo ohranjenih in so prava paša za oči. Le nekaj zidanic s svojo moderno, a prav nič estetsko podobo kazi tihožitje.

Zaselek Ovsišče leži 1.5 km severozahodno od središče Bukovnice na prisojnem pobočju, ki ga skoraj v celoti prekrivajo vinogradi. Tu so si domačini postavili zidanice, v katerih pridelujejo in shranjujejo vino. Objekti so razen treh vsi v lasti domačinov. Tuji lastniki prihajajo iz Murske Sobote, Moravskih Toplic in Ižakovcev. Objekti so strnjeni in tvorijo zaključen gradbeni niz. V večini izmed njih se odraža izjemen občutek lastnikov za ohranjanje prvobitne avtohtone arhitekture. Zato je Ovsišče bistveno bolj primerno za snovanje predvidenega turističnega utripa.

Zaselek Mali Vrh leži 1.2 km severovzhodno od središča Bukovnice na širokem prisojnem slemenu, ki predstavlja razvodnico med Bukovniškim potokom in potokom, ki odteka v smeri proti Motvarjevcem. Glavnina zidanic je skoncentrirana na pobočju, nekaj jih je na vršnem slemenu, dva pa sta celo ob gozdnem robu bolj proti vzhodu. Na slemenu zamenjajo vinograde sadovnjaki, njive in travniki, nekatere parcele pa je že pričel preraščati gozd. Objekti so v primerjavi s tistimi na Ovsišču arhitektonsko bistveno manj kvalitetni. Nekatere samotne hiše ponujajo izvrstne potenciale za sproščen, miren oddih sredi malo okrnjene in od vrveža odmaknjene pokrajine.

9. BUKOVNIŠKO JEZERO Z OKOLICO

Pri kartiranju okolice Bukovniškega jezera je sodelovala večina mladih raziskovalcev, zato niso navedeni poimensko.

Bukovniško jezero meri okrog 6 ha. Obala je dostopna s skoraj vseh strani, razen manjšega dela na vzhodni in severni strani, kjer je zaraščena z ločjem in grmičjem. Na tistem mestu se nahaja drstišče za ribe. Dostop do jezera omogočajo urejene poti, primerne tudi za avtomobile. Makadamska cesta pelje okrog jezera v oddaljenosti 10 - 30 m. Do jezera vodi asfaltirana cesta iz Dobrovnika in makadamska iz Bukovnice. Na treh mestih so že zgrajene brunarice, dostopne za avtomobile. Pod zapornicami je manjši prostor, urejen kot šotorišče. Vendar je mogoče šotoriti tudi ob drugih delih jezera, zlasti na rtu na vzhodni obali.

Obale so urejene, trava je pokošena. Edini pomol v jezero sega na vzhodni strani okrog 20 m proti sredini zaliva. Narejen je iz lesa, prsti in kamenja in precej na gosto obraščen z grmovjem, tako da je dostop do vode po njem izredno težaven. Jezero je nastalo z zaježitvijo Bukovniškega potoka in je razmeroma plitvo, saj globina dosega vsega nekaj metrov. Le za zapornicami, s katerimi sicer reguliraji višino vode, doseže globino okrog 6 m. Z jezerom upravlja Ribiška družina Lendava. Na njem lovijo ribe, predvsem krape in linje. Prav tako priljubljen je lov na race, ki se zbirajo na in ob jezeru. Pozimi jezero navadno zamrzne in je primerno za drsanje. Voda v jezeru je sicer neonesnažena, vendar kalna in nič kaj vabljiva za plavanje in vodne športe. Tudi obale so blatne, brez posebej primernih kopališč. Na JZ strani izvira manjši studenec, ki odteka v jezero.

Okolico jezera preraščajo gosti, pretežno listnati gozdovi. V drevesnem sestoju prevladuje hrast, bukev in beli gaber. Sem ter tja je mogoče opaziti kakšno smreko, bor ali brezo. Ob Bukovniškem potoku raste črna jelša v čistih sestojih z gosto grmovno podrastjo. Gozd je po svoji sestavi relativno mlad, saj le redko naletimo na starejša in debelejša drevesa.

D O D A T E K

Tipologije gospodinjstev

-----

1. Tipologija po starostni sestavi

(upoštevane so generacije 0-19, 20-59, 60 in več let)

- mlada (0-19, 20-59)
- generacijska (0-19, 20-59, 60 in več)
- zreła (20-59)
- starajoča se (20-59, 60 in več)
- ostarela (60 in več)

2. Tipologija po izobrazbi

(dva člana z najvišjo doseženo šolsko izobrazbo)

- do 4 r. OŠ
- 5-7 r. OŠ
- končana OŠ
- poklicna sr. šola
- štiriletna srednja šola
- višja
- visoka

*Opomba: tipologija je lahko tudi poenostavljena (4 kat.)

3. Socialnoekonomska tipologija

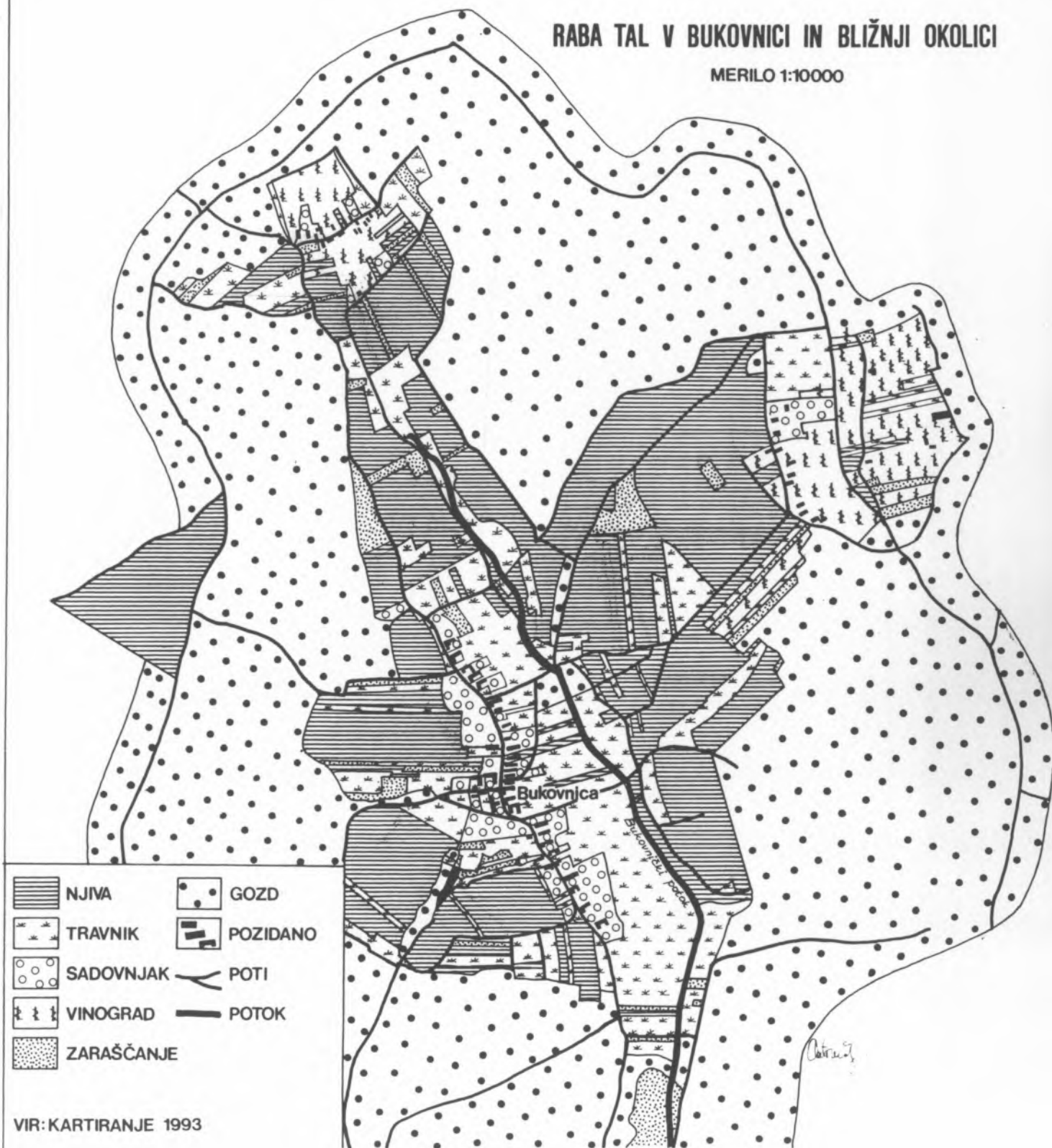
(delež aktivnih članov družine v kmetijstvu)

- kmečka (vsi akt. samo v kmetijstvu)
- mešana, pretežno kmečka (večina članov dela samo v kmetijstvu)
- mešana, enakovredna (polovica članov dela v kmetijstvu)
- mešana, pretežno nekmečka (večina članov dela izven kmetije)
- nekmečka (nihče ne dela na kmetiji)
- upokojenska (upokojenci, invalidi)

*Opomba: tipologija je lahko tudi poenostavljena (4 kat.)

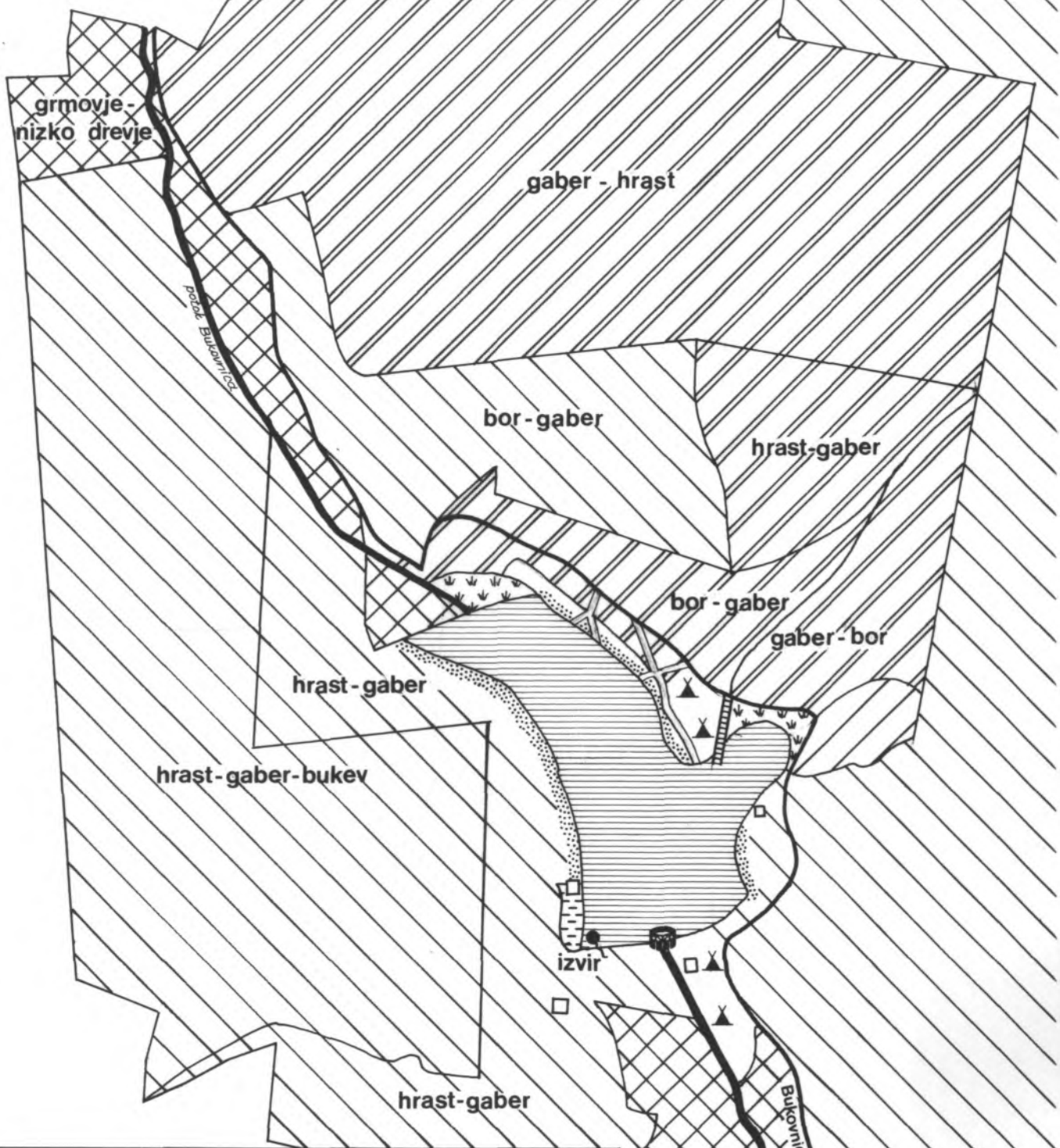
RABA TAL V BUKOVNICI IN BLIŽNJI OKOLICI

MERILO 1:10000

VALORIZACIJA OKOLICE BUKOVNIŠKEGA JEZERA

MERILO 1:10000

- SREDNJE GOSTI SESTOJ GOZDA
- GOSTI SESTOJ GOZDA
- GOSTI SESTOJI JELŠE, ZAMOČVIRJENA ZEMLJIŠČA (GOSTA PODRAST)
- ZAMOČVIRJENA OBALA S TRAVO
- ZAMOČVIRJENA OBALA Z LOČJEM
- SUHA, LAHKO DOSTOPNA OBALA
- JEZERO
- ŠOTORIŠČA
- POT DO VODE (DOSTOP ZA KOLESA IN AVTOMOBILE)

- POMOL
- HIŠE IN DRUGI OBJEKTI
- ZAPORNICA